
**VANHEMPIEN NÄKEMYKSIÄ JA KOKEMUKSIA
OSALLISUUDESTA PÄIVÄKOTIRYHMÄN
TOIMINNASSA**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu, syksy 2013

Tuula Viuha

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijä	Tuula Viuha	Vuosi 2013
Työn nimi	Vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia osallisuudesta päiväkotiryhmän toiminnassa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä riihimäkeläisen päiväkodin päiväkotiryhmän vanhemmilla on osallisuudesta päiväkodin toimintaan ja millaiseen toimintaan vanhemmat haluaisivat osallistua. Tutkimus toteutettiin Riihimäellä, Saturnuksen päiväkodissa, Aurinkometsän ryhmässä, joka oli osaltaan mukana Kanta-Hämeen alueella Kuulas-hankkeessa kehittämässä vanhempien päivähoidon arkeen osallistavaa toimintaa.

Teoriaosuudessa perehdyttiin varhaiskasvatusyhteisön lisäksi osallisuuden käsitteeseen ja ulottuvuuksiin, kasvatuskumppanuuteen sekä sosiokulttuuriseen innostamiseen. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto kerättiin ryhmän lasten vanhempia haastatteleamalla sekä kyselylomakkeella. Kerätty tieto analysoitiin haastatteluteemoihin perustuvien teemojen mukaan.

Tutkimuksesta ilmeni, että vanhemmat kokivat osallisuutta toimintaan osallistumisen kautta, vuorovaikutuksessa henkilökunnan kanssa sekä muiden vanhempien kanssa. Vanhemmat osallistuivat mielellään toiminnallisiin tapahtumiin, mutta olivat myös halukkaita osallistumaan ja kehittämään toiminnan suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja tiedon jakamista.

Vanhempi liittyy päiväkotiin lapsensa kautta. Motiivina osallisuuteen on lapseen liittyvän tiedon lisääminen kokemuksen ja kasvatuskumppanuuden kautta sekä liittyminen osaksi päiväkotiyhteisöä. Vanhempien osallisuuden vahvistuminen edellyttää päiväkodin henkilökunnalta avoimuutta, aitoa kuulemistä ja osallisuuden mahdollistamista eri menetelmin ja asentein. Olennaista olisi tehdä päiväkodista yhteisö, jonne vanhemmat kokisivat kuuluvansa tasavertaisina jäseninä luontevasti, kutsumattakin.

Avainsanat Varhaiskasvatusyhteisö, osallisuus, kasvatuskumppanuus, sosiokulttuurinen innostaminen

Sivut 41 s. + liitteet 3 s.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Social Services

Sociopedagogical Education

Author

Tuula Viuha

Year 2013

Subject of Bachelor's thesis

Parents' views and experiences of involvement
in the daycare centre activities

ABSTRACT

The purpose of the thesis was to determine what kind of experiences and views parents have about involvement in the activities of their children's daycare group and to find out what kind of activities the parents would like to participate in. The study was executed in a group named Aurinkometsä, in the daycare centre Saturnus in Riihimäki. The group participated in the Kuulas project which aimed to develop parental involvement in the everyday activities in day care in Kanta-Häme area.

The theoretical background consists of early childhood education and care (ECEC), the concept and dimensions of involvement, ECEC partnership, and sociocultural animation. Qualitative research data were collected from the children's parents by means of interviews and questionnaire. The research material was analysed according to themes.

The study revealed that parents experienced involvement through participating in the activities and interacting with the staff and other parents. Parents were delighted to attend activity-based events, but they were also willing to participate and develop the planning, implementation and evaluation of activities and the dissemination of information.

The motive for parental involvement is to increase the knowledge concerning the child through experience and ECEC partnership, as well as to become a part of the daycare community. Enhancing parental involvement provides that the staff members are open and genuinely interested and enable participation by means of various methods and attitudes. A daycare centre should be a community, where parents would feel naturally welcome as equal members at any time.

Keywords Early childhood education community, involvement, ECEC partnership, sociocultural animation

Pages 41 p. + appendices 3 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUKIMUKSEN TAUSTATEKIJÄT	2
2.1	Päiväkotiryhmä tutkimusympäristönä.....	2
2.2	Pilottiryhmänä Kuulas-hankkeessa	3
2.3	Ryhmän vanhemmille suunnattu toiminta toimintavuoden 2012–2013 aikana..	4
3	TEOREETTISET NÄKÖKULMAT	6
3.1	Varhaiskasvatusyhteisö	6
3.2	Osallisuus	7
3.3	Kasvatuskumppanuus.....	9
3.4	Sosiokulttuurinen innostaminen	11
4	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	12
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
5.1	Tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	14
5.2	Aineiston hankinta ja analysointi	15
6	TUTKIMUSTULOKSET	16
6.1	Vanhempien kokemuksia osallisuudesta ja sen merkityksestä	16
6.1.1	Toimintaan osallistuminen	16
6.1.2	Suhde päiväkotiin	19
6.1.3	Suhde toisiin vanhempiin	20
6.1.4	Osallisuuden merkitys lapselle	21
6.2	Vanhempien toiveet osallisuudesta	22
6.2.1	Toimintaan osallistuminen	23
6.2.2	Suunnitteluun osallistuminen	24
6.2.3	Arviointiin osallistuminen	25
6.2.4	Tiedon saaminen ja jakaminen	26
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	27
8	POHDINTA.....	30
8.1	Ryhmän toiminnan muuttuminen.....	30
8.2	Osallisuuden mahdollistaminen	31
8.3	Ammatillisuuden kehittyminen	33
8.4	Yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen merkitys	35
8.5	Toimintamallin jatkaminen ja syventäminen	35
8.6	Tutkimuksen arviointi	37
	LÄHTEET	39

- Liite 1 Opinnäytetyön haastattelukysymykset
Liite 2 Kyselylomake

1 JOHDANTO

”Tervetuloa äidit ja lapset äitien hemmotteluiltaan tiistaina...”, ”Aurinkometsän oma liikuntarata koko perheelle...”, ”Isien ja lasten taidepläjäys marraskuussa;” edellä poimintoja päiväkotiryhmän toimintavuoden aikana toteutuneista lapsille ja vanhemmille suunnatuista toiminnoista. Keväällä 2012 varmistui Saturnuksen päiväkodin Aurinkometsän ryhmän valikointuminen Kanta-Hämeen alueelta Kuulas-hankkeen varhaiskasvatuksen yhdeksi kehittämiskohteeksi. Ryhmän tavoitteeksi muodostui lasten ja vanhempien vuorovaikutuksen tukeminen rohkaisemalla vanhempia osallistumaan tavanomaista enemmän päiväkotiryhmän toimintaan.

Kuulas-hanke on osa valtakunnallista KASTE-hanketta, jonka tavoitteena on kehittää lasten, nuorten ja perheiden palveluja Kanta-Hämeen alueella (Kuulas-hanke 2012.) Yhdessä tekeminen ja kokeminen vahvistavat niin lasten, vanhempien kuin henkilökunnan keskinäistä vuorovaikutusta ja ymmärrystä. Vanhempien osallisuuteen rohkaiseva ja kannustava toiminta on vuorovaikutukseen, vertaistukeen sekä varhaiseen tukeen tähtäävää toimintaa, joille kaikille on varhaiskasvatuksessa kasvava tarve. Kasvatuskumppanuutta ja vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön muotoja tutkitaan ja kehitetään varhaiskasvatuksessa paljon.

Saturnuksen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman (2006) mukaan varhaiskasvatushenkilöstö vastaa vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä mahdollistamalla vanhempien mukanaolon päiväkodin arjessa niin tiedollisesti kuin toiminnallisesti. Varhaiskasvatusyksiköissä on pohdittava ja avattava kasvatuskumppanuuden toteuttamista arjessa käytännön tasolla. Tärkeää on selventää ja tiedostaa myös vanhempien omia näkemyksiä ja odotuksia heidän osallisuudesta lapsiryhmän arkeen ja yhteiseen toimintaan. Yhdessä määritettyyn tavoitteelliseen toimintaan on kaikkien osapuolten myös helpompi sitoutua.

Ennen toimintavuoden alkua ryhmässä suunniteltiin alustavasti kuukausittain toteutettava sisällöltään eriaiheinen tapahtuma, jonne kutsuttaisiin vanhemmat mukaan. Lisäksi tiedostettiin ja panostettiin vanhempien päivittäisiin kohtaamisiin. Syksyn kuluessa ryhmässä tarjottiin vanhemmille aamukahvit lasten aamupalan yhteydessä kahtena aamuna viikossa. Kuulas-hankkeen puolesta ryhmän toimintaa arvioitiin ja kehitettiin reflektovalla otteella työryhmän kesken. Myös vanhemmat otettiin mukaan toiminnan arviointiin haastattelemalla heitä toimintavuoden puolivälissä sekä keväällä, ennen hankkeen päättymistä.

Opinnäytetyö kohdistuu kyseisen päiväkotiryhmän vanhempien kokemuksiin, näkemyksiin ja toiveisiin vanhempien osallisuudesta päiväkodin toiminnassa. Tutkimusaineisto koostuu vanhemmille tehtävästä kyselystä haastattelemalla tai kirjallisen lomakkeen muodossa. Käytössä on myös Kuulas-hankkeen kautta kertyvää ryhmähaastattelumateriaalia. Työskenteleminen itse kasvattajana ryhmässä antoi mahdollisuuden työn rinnalla toteuttaa osallistavaa havainnointia toimintavuoden aikana.

Vanhemmilta kerätty tieto on olennaista suunniteltaessa ja kehitettäessä päiväkodissa tapahtuvaa asiakaslähtöistä, vanhempia ja lapsia osallistavaa ja tarkoituksenmukaista toimintaa. Henkilökunnan avoin ja kehittämismyönteinen asenne mahdollistaa vanhempien ja lasten yhteisen suunnittelun ja toiminnan, josta jokaiselle löytyy mieluista ja antoisaa tekemistä.

2 TUKIMUKSEN TAUSTATEKIJÄT

Toteutin tutkimuksen omassa työyksikössäni, kunnallisessa päiväkotiyksikössä, 3–5-vuotiaiden lasten kokopäiväryhmässä, jossa toimin lastentarhanopettajana.

2.1 Päiväkotiryhmä tutkimusympäristönä

Kokopäiväryhmän aukioloaika, klo 8.00–16.00, on poikkeava verrattuna muihin yksikön ryhmiin. Ryhmään on valittu ne lapset, joille riittää ryhmän toiminta-aika. Lyhyempi aukioloaika mahdollistaa henkilökunnan lähes kokoaikaisen läsnäolon lasten kanssa. Ryhmän työntekijöinä toimivat kaksi lastentarhanopettajaa, yksi päivähoitaja ja avustava työntekijä.

Päiväkodin arvot ja kasvatuspäämäärät ovat yksilöllisyys, yhteisöllisyys, turvallisuus ja ilo. Tavoitteena on, että lapsi ymmärtää olevansa ainutlaatuinen ja arvokas ihminen, joka oppii suhtautumaan myönteisesti itseensä ja toisiin ihmisiin, oppii toimimaan ryhmän jäsenenä ja huolehtimaan ympäristöstään, kokee olonsa turvalliseksi, uskaltaa ilmaista tunteitaan sekä kokee onnistumisen ja oppimisen iloa.

Ryhmän toiminnan tavoitteina ovat muun muassa kielellisen tuen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen leikin avulla. Kielen ja vuorovaikutuksen merkitys lapsen kehityksessä on suuri; tarvitaan kieltä ajatteluun, havaitsemiseen, tuntemiseen, tietämiseen ja kommunikoimiseen. Aikuisen tehtävänä on olla tarvittaessa lapsen tukena arjen tilanteissa helpottamalla lapsen osallisuutta ryhmän toimintaan ja vuorovaikutussuhteisiin. Aikuisen sanoittaa, nimeää ja mallittaa luontevasti omaa sekä lasten toimintaa. Kielen oppimisen apuna käytetään kuvia sekä tukiviittomia. Kommunikointi ja vuorovaikutus sisältävät puheen lisäksi ruumiin kielen, ilmeet ja eleet, joiden viesti on sidoksissa myös tunteisiin. Siksi on erityisen tärkeää, että sekä lapsille, että aikuisille mahdollistetaan tilanteita, joissa he voivat olla mukana hyväksyvässä ja kannustavassa ilmapiirissä kokonaisvaltaisesti reagoiden ja tullen huomioiduksi koko persoonallaan. (Nurmi-laakso & Välimäki 2011, 45.)

Monikulttuurisessa lapsiryhmässä yhteisen kielen oppimiseen, ymmärrettäviksi tulemiseen ja ymmärtämiseen panostetaan erityisesti. Lasten vuorovaikutustaitojen ja kielen luontaisen oppimisen opetteluun tukeminen mahdollistetaan muun muassa pienryhmätoiminnan muodossa, jossa aikuisella on paremmin aikaa olla aidosti läsnä ja huomioida lapsia yksilöllisesti heidän omaehtoisen, luontevan toiminnan ja leikin kautta. (Nurmi-laakso & Välimäki 2011, 5.)

Aurinkometsässä kolme pienryhmää on muodostettu lasten ikäjakauman mukaan siten, että punaisessa ryhmässä ovat 3, sinisessä 4 ja keltaisessa 5-vuotiaat lapset. Lapsiryhmät pysyvät kiinteinä, mutta aikuinen kiertää viikon välein eri ryhmässä. Pienryhmätoimintaa on kolmena päivänä viikossa aamusta puoleen päivään asti. Toiminta pienryhmissä suunnitellaan kunkin ryhmän lasten kehitystaso, tarpeet ja lasten lähikehityksen alueet huomioiden. Pienryhmissä aikuisten havainnointi, havaintojen kirjaaminen ja kokemusten jakaminen tukevat uuden toiminnan suunnittelun sisältöä. Tilanteeseen tarttuminen ja aikuisen aito läsnäolo auttavat vastaamaan lapsilta nousseisiin kiinnostuksen ja oppimisen aiheisiin ja kohteisiin. Konkreettinen tilanteisiin tarttuminen ja niissä tukeminen ovat helpommin toteutettavissa pienessä lapsiryhmässä.

2.2 Pilottiryhmänä Kuulas-hankkeessa

Kuulas-hanke (2012a) on osa Kasperii II hanketta, jonka tavoitteena Riihimäen alueella on kehittää peruspalveluissa lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen ja -puuttumisen ennaltaehkäiseviä sekä intensiivisempiä toimintamalleja, jotka toteutetaan monialaisesti yhdessä tekemällä perheen arjessa. Hankkeen toteutumisaika on 1.11.2011–31.10.2013.

Pilottiryhmänä toimivan päiväkotiryhmän pyrkimyksenä on kehittää monialaisesti päiväkotitoimintaa, jossa vanhemmat ovat tavanomaista enemmän osallisina päiväkodin arjessa. Tavoitteena on edistää henkilökunnan ja vanhempien välistä yhteistyötä sekä vanhemman ja lapsen vuorovaikutustaitoja. Vanhempien toivotaan osallistuvan päiväkotitoimintaan ja kehittämistyöhön mahdollisuuksien mukaan. Yhtenä tavoitteena on lisätä vanhempien mukanaoloa lasten pienryhmätoiminnassa. Lisäksi toiminnassa kehitetään moniammatillista verkostotyötä. Erityinen huomio kiinnitetään varhaiseen tukeen ja vanhempien osallisuuteen kehittämistoiminnassa. (Kuulas-hanke 2012b.)

Kuulas-hanke osallistui päiväkotiryhmän kehittämiseen yhdessä ryhmän työntekijöiden kanssa. Tueksi perustettiin työryhmä, johon kolmen työntekijän lisäksi kuuluivat kaksi hanke-työntekijää, päiväkodin johtaja, konsultoiva erityislastentarhanopettaja, varhaiskasvatuspäällikkö sekä lastensuojelun lapsiperheiden kotipalvelutyöntekijä. Työryhmä kokoontui alustavasti kerran kuussa, tarvittaessa useammin. Myös hanketyöntekijät sekä työryhmän jäsenet osallistuivat päiväkodissa vanhemmille järjestettyyn yhteiseen toimintaan mahdollisimman paljon.

Vanhemmille ja lapsille suunnatut yhteiset tapahtumat olivat teemoiltaan alustavasti henkilökunnan ideoimia, koska vanhemmilta ei syksyllä aloitustilaisuudessa noussut kysyttäessä toiveita niiden sisällöistä. Toimintavuoden aikana vanhempien kommentteille ja osallisuudelle oltiin herkkkinä ja sisältöjä muutettiin esiin nousseet ideat huomioiden. Myös hanketyöryhmän kokouksissa arvioitiin toteutunutta ja kehitettiin tulevaa toimintaa.

2.3 Ryhmän vanhemmille suunnattu toiminta toimintavuoden 2012–2013 aikana

Kuulas-hankkeen myötä panostettiin yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen vanhempien kanssa teemallisten tapahtumien ohessa päivittäisessä kohtaamisessa. Aamuisin sovittiin, kuka vuorollaan on eteisessä vastaanottamassa lapsia ja vanhempia. Kohtaamiselle varattiin aikuinen ja tarvittavasti aikaa. Myös iltapäivisin lasten hakutilanteissa vaihdettiin kuulumiset vanhempien kanssa. Kontaktin ottamisesta vastasi kasvattaja.

Heti toimintavuoden alussa vanhemmat kutsuttiin aamukahville, jonka yhteydessä kerrottiin ryhmämme toiminnasta. Samassa tilaisuudessa Kuulas-hankkeen vetäjät esittäytyivät ja informoivat hankkeen sisällöstä ja tavoitteista. Ensimmäisillä aamukahveilla osanotto oli erittäin runsas; kahdestatoista perheestä paikalla oli yksitoista. Vanhemmille jaettiin alustava suunnitelma kuukausittaisten tapahtumien teemoista ja ajankohdista. Informaation jakamisen lisäksi vanhemmilta kysyttiin ideoita ja vaihtoehtoja esittämiimme vanhemmille ja lasille suunnattuihin yhteisiin tapahtumiin. Suunnitelma kuitenkin hyväksyttiin ilman muutoksia ja toteutimme ensimmäisen retken aamupäivällä lokakuussa läheiseen Kosteikkopuistoon. Mukaan saatiin kaksi vanhempaa. Vanhemmat ja lapset nauttivat silminnähtävän luonnon värien tutkimisesta, majan rakentamisesta ja eväiden syömisestä.

Kuulas-työryhmän kokoontuessa arvioitiin toimintaa ja ideoitiin vanhempien osallisuutta ja luontevaa osallistumista ryhmän arkeen. Tämän tiimoilta päätettiin esittää vanhemmille kahtena aamuna mahdollisuus jäädä kahveille lapsen päiväkotiin tuomisen yhteydessä. Kutsu esitettiin sekä kirjallisena ilmoituksena ryhmän eteisen ovelle, kotiin jaettavassa kuukausikirjeessä, että suullisesti aamulla. Osanotto varsinkin syksyllä oli hyvä. Moni vanhempi ehti istua tovin keskustelemassa henkilökunnan kanssa, mutta suurin anti oli vanhempien keskinäinen kanssakäyminen. Lapset söivät aamupalan luontevasti kahvituksen ohessa samassa huoneessa, eikä tilanne tuottanut minkäänlaisia hankaluuksia. Myös sisarusten mukanaolo oli antoisaa. Kahvituksesta tuli nopeasti arkinen tapa, jopa niin arkinen, että henkilökunnan unohtaessa kutsua vanhempia kahvitusaamuina, muistuttivat he työntekijöitä asiasta itse. Keväällä kahville jääjien määrä hieman hiipui ja kahviaamut vähennettiin yhteen kertaan viikossa.

Isänpäivän alla isät kutsuttiin päiväkotiin heti aamusta puuhastelemaan lapsensa kanssa. ”Sinun ei tarvitse olla Picasso, riittää kun kynä pysyy kädessä”- kutsun ideana oli, että isät jäljentäisivät seinällä olevaan paperiin lapsensa ääriiviivat ja täydentäisivät kuvan yhdessä lapsensa kanssa. Varovaisen toiveikkaina odotettiin muutaman isän osanottoa teipattaessa valmiiksi nimettyjä papereita ryhmätilan seinille. Jokaiselle lapselle oli varattu oma paperi ja kaikkien hahmot piirrettäisiin oman isän tai henkilökunnan toimesta.

Yllätys oli iloinen, kun kaikille lapsille saapui paikalle joko isä tai isän esityessä äiti, isovanhempi tai joku muu läheinen. Tilaisuuden tunnelmassa oli aistittavissa niin vanhempien, henkilökunnan kuin lasten hienoista jännittyneisyyttä ja alkuhämmennystä. Kuitenkin vanhemmat ja lapset saivat aikaan upeita luomuksia ja henkilökunta virtaa ja uskoa hankkeen eteen-

päinviemiseen. Lasten vanhempien läsnäolon aiheuttaman alkuhämmennyksen jälkeen oli ilo seurata ja aistia lasten intoa vanhempien mukanaolosta ja yhdessä toimimisesta. Selkeästi myös vanhemmista näkyi vastavuoroisuuden ja tuotoksen aikaansaamisen tyytyväisyys. Kehopiirrokset leikattiin irti ja kiinnitettiin seinille kaikkien ihailtaviksi.

Isänpäivälahjaksi lapset veivät kotiin laatikon, joka sisälsi ohjeet ja tarvikkeet robotin rakentamista varten. Ideana oli innostaa isät ja lapset askartelemaan yhdessä. Seuraavalla viikolla päiväkotiin palautuikin yhteistä robotinäyttelyä varten mitä upeimpia ja mielikuvituksellisia luomuksia, joita ihailtiin ja kuvattiin monet kerrat. Äideistä idea oli mahtava, eivätkä isät ilmaisseet tehtävää epämieluisaksi.

Joulukuussa illalla järjestettävään joulupajaan saapui runsain määrin perheitä sisarusineen askartelemaa joulutonttuja ja leipomaan piparkakkuja. Joulukuussa pidettiin myös aamukahvitilaisuus, jota ennen lapset esittivät vanhemmille jouluisia laululeikkejä. Juhlien jälkeen vanhemmilta kerättiin Kuulas-hankkeen toimesta palautetta menneestä syksystä sekä ideoita kevään tapahtumiin.

Saadun palautteen perusteella perheet lapsineen kutsuttiin tammikuun aamuna läheisen koulun saliin omaan Hop Loppiin tempuradalle, jonne saapui miltei jokaisen lapsen vanhempi ja muutama sisaruskin. Tempurata korvasi myös suunnitellun luistelutapahtuman. Helmikuussa lumiseen pulkkamäkeen rämpi kaksi ja luistelemaan yksi vanhempi. Maaliskuussa toteutettiin osalle perheistä suunnattu vuorovaikutusleikkiryhmä, jonne saapui kaksi vanhempaa toteuttamaan vuorovaikutusleikkejä lapsensa kanssa.

Huhtikuinen aamupäiväinen ”taidepläjäys” käsitti lapsen ja vanhemman yhteisen pääsiäisaiheisen askartelutuokion. Pääsiäistipuja syntyi neljän vanhemman ja yhden isovanhemman toimin. Toukokuussa tapahtui paljon. Äideille järjestettiin hemmotteluilta, jossa nautittiin lasten ja äitien yhdessä valmistama salaatti. Ennen ruokailua, lasten leikkiessä toisaalla, äitejä hemmoteltiin jalka- ja käsikylvyllä, -hoidoilla, hieronnalla sekä nautinnollisilla aromaattisilla tuoksuilla. Ruokailun jälkeen lapset rentoutuivat äidit selkää pitkin tehtävällä autohieronnalla. Tilaisuuteen osallistui yhdeksän osanottajaa. Keväällä toteutetun tapahtuman aikaan vanhemmat olivat jo tutustuneet toisiinsa ja äideillä virisikin antoisia keskusteluja jalkojen liottelun ohessa.

Kevät huipentui koko perheen iltaretkeen Hatlammin suolle, jossa peräkanaa kuljimme miltei koko porukka perheineen pitkospuita pitkin luonnosta ja yhdessä olosta nauttien. Retkeilyn ja makkaranpaiston ohessa vanhemmat pääsivät seuraamaan lastensa laululeikkiesityksiä.

Omassa ryhmässä toteutettujen tapahtumien lisäksi vanhemmat kutsuttiin koko päiväkodin yhteisiin tapahtumiin; tuikkupolulle syksyn hämärässä, päiväkodin vuosijuhliin sekä pääsiäisenä Kyöpelivuoren pajoihin, joissa vanhemmat lapsineen saivat kiertää vapaasti omaa tahtiaan eri pisteissä. Suhteessa kahteen muuhun ryhmään nähden tutkimusryhmästä osallistui

tapahtumiin eniten perheitä. Lisäksi Laurean opiskelijoita ja kaksi ryhmän vanhempaa toteuttivat keväällä kaikille päiväkodin lapsille upean monikulttuurisuusprojektin.

3 TEOREETTISET NÄKÖKULMAT

Tutkimus toteutettiin varhaiskasvatuksen päiväkotiyhteisössä, jonka päätaavoite on lapsen hyvinvoinnin edistäminen yhdessä vanhempien kanssa. Yhteistyötä päivähoidossa määritetään kasvatuskumppanuudella, joka sisältää vanhempien osallisuuden. Lapsen hyvinvoinnin edistämisen saavuttamista edesauttaa vanhempien luonteva osallistuminen päiväkodin arkeen sekä asiakaslähtöinen toimintakulttuuri, jossa yhdessä kaikkien osapuolten kesken suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan päiväkodin toimintaa tavoitteena hyvinvoiva lapsi ja päiväkotiyhteisö perhettä ja sen lähiyhteisöä unohtamatta. Lapsen kasvatuksen päävastuu on vanhemmilla. Päiväkodin tehtävänä on täydentää kodin tehtävää. Molempien tahojen yhtenevä, avoin ja lasta koskevan tiedon jakava toiminta edesauttaa lapsen tasapainoista toimimista molemmissa tahoissa. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2006, 26.)

Vanhempia osallistavan päiväkotiyhteisön mahdollistaminen lepää henkilökunnan harteilla. Olennaista on keskinäiseen kunnioitukseen pohjaava avoin, kuunteleva ja kuuleva vuorovaikutus. Osallisuutta helpottaa, jos vanhemmat saavat enemmän tietoa ja mahdollisuuksia keskustella yhdessä henkilökunnan ja toisten vanhempien kanssa lapseensa ja yhteistyöhön liittyvistä asioista, mahdollisuuksista, tarpeista, odotuksista ja rooleista. Päiväkodin on avattava ovensa aidosti vanhempien toiveille ja tarpeille ja asetettava yhdessä toiminnalle tavoitteet päämääränä hyvinvoiva lapsi. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 26.)

3.1 Varhaiskasvatussyhteisö

Varhaiskasvatuksessa, toteutuupa se päivähoidossa tai perhepäivähoidossa, on tärkeää oppia tuntemaan ja ymmärtämään lapsi yksilönä sekä osana perhettään, läheisiään, lähiyhteisöjään ja yhteiskuntaa sekä niiden vaikutuksia toisiinsa. Päiväkotiryhmä yhteisönä on ryhmä ihmisiä, joiden yhteinen kiinnostuksen kohde on lapsi ja lapsen hyvinvointinsa. Ihminen kehittyy ja oppii osallistuessaan sosiaalisiin ja kulttuurisiin toimintoihin omaksumen samalla niissä käytettäviä kulttuurisia käytäntöjä ja keskustelutapoja. Yksilön kehitys on sen ympäristön tuotetta, johon hän on syntynyt ja jossa hän elää. (Karila, Alasuutari, Hännikäinen, Nummenmaa & Rasku-Puttonen 2006, 11, 166.)

Wenger (1998) määrittää yhteisölle ominaiseksi pysyvän ja välittömän vuorovaikutuksen, jossa määrittyvät jäsenten väliset vuorovaikutussuhteet, käyttäytymissäännöt, normit ja valta. Yhteisön jäsenten osallistuminen ja työskentely yhteisön perusperiaatteiden ja käytänteiden luomiseksi ja kehittämiseksi edistävät heidän itsensä oppimista, muuttaen samalla koko yhteisöä. Rogoffin (2001) mukaan yhteisön toiminta muuttuu ajan ja uusi-

en ideoiden vaikutuksesta. Siksi onkin tärkeää elää herkkänä yhteisön muuttuville tarpeille ja muokata ja kehittää toimintaa niiden mukaan. (Karila ym. 2006, 12.)

Myös päiväkotiyhteisöjen tulisi olla sellaisia, että ne tukevat yksilön jäsenyyttä ryhmässä ja opettavat yksilöä kanssakäymisen kautta tuntemaan itseään. Monikulttuurisuuden lisääntyessä yhteisöllisyyden vahvistamiselle on tarve ja haastaa tarpeellaan päiväkodit työstämään sen syntymistä. Yhdessä toimiessaan yhteisön jäsenet oppivat tuntemaan myös toisiaan ja käsitykset sekä havainnot toisistaan tarkentuvat. Samalla he joutuvat käsittelemään erilaisia ajatuksia, kokemuksia ja näkökulmia ryhmässä, heidän omat käsityksensä laajenevat, he sisäistävät ja omaksuvat yhteisön kulttuuria ja ennen kaikkea muokkaavat sitä omalla aktiivisella panoksellaan. (Karila ym. 2006, 12.) Varhaiskasvatuksella ja päivähoidolla osana sitä on vastuu ja mahdollisuus lisätä lapsissa ja päiväkotiyhteisöissä suvaitsevuutta. Lapsille jo pienestä asti muodostunut yhteisöllisyyden ja toisten hyväksymisen malli kantaa toteutuessaan niin koulumaailmaan, lähiyhteisöön kuin aina yhteiskuntatasolle asti.

Yhteisöjen edellytyksiksi voidaan yleisimmin mainita yhdessä tekeminen, myönteinen panostus ryhmän toimintaan, yhteisiä tavoitteita, sitoutumista ryhmään, yksilöllisen ja kollektiivisen ymmärryksen lisääviä suhteita, vastavuoroista kunnioitusta ja vuorovaikutteisuutta, erilaisuuden arvostamista ryhmän sisällä sekä kiinnostusta niin ryhmän, kuin yksilön hyvinvoinnin edistämiseen. Kasvatuskäytännöissä yhteisön merkitystä pidetään lapsen oppimiselle, kehitykselle ja hyvinvoinnille tärkeänä. Inhimilliseen kasvuun tarvitaan jatkuvuutta ja sosiaalisten verkostojen tukea, joiden pelättään vaarantuvan nyky-yhteiskunnan muutosten ja ihmissuhteiden lyhytkestoisuuden ilmapiirissä. Yhteisöllisyyden edistäminen on tärkeää (Beck & Kosnik (2001), koska sen odotetaan lisäävän erilaisuuden arvostamista, toisten kunnioittamista ja kykyä joustavasti toimia uusissa ja erilaisissa tehtävissä. Elinympäristöt tarjoavat lapsille ja vanhemmille erilaisia mahdollisuuksia osallistumia yhteisön toimintaan ja rakentaa sosiaalisissa suhteissa tarpeellista toimintaa. Päiväkotiryhmän tavoitteena onkin muokata vanhemmille, lapsille ja työntekijöille yhteisö, joka yhdessä prosessoiden muokkautuisi kaikkia osapuolia palveleva toimintayhteisö. (Karila ym. 2006, 13 - 14.)

3.2 Osallisuus

Osallistumisen ja osallisuuden eron ymmärtää helposti toiminnan kautta. Osallistuminen on erilaisiin eri toimijoiden puolesta järjestettäviin tapahtumiin osallistumista puhtaasti osanottajan asemassa, omien valintojemme ja mieltymystemme mukaan. Osallistuminen ei kuitenkaan edellytä tapahtumien sisällön suunnittelua tai mukana oloa toiminnan järjestelyissä. Osallisuuteen tarvitaan siis enemmän kuin pääsylipun lunastaminen. Osallisuus ei kuitenkaan synny itsestään vaan saattaa edellyttää prosessinomaista etenemistä tutustumisvaiheesta etenevään luottamukselliseen suhteeseen. Osallisuuden toteutumiselle tarvitaan mahdollisuuksia ja aikaa.

Lasten ja nuorten osallisuutta käsittelevässä hankkeessa (Piiroinen 2007) osallisuus määritetään erilaisiksi toiminnoiksi ja tavoiksi osallistua yhteisön elämään eri tilanteissa ja konteksteissa. Orasen (2008) mukaan osallisuus on yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siihen vaikuttamista eri tilanteissa ja konteksteissa. Olennaista osallisuudessa on mahdollisuus voida samalla vaikuttaa toimintaan, johon osallistuu. Osallisuus rakentuu vasta- vuoroisessa toiminnassa, joka edellyttää yhteisöltä jäsentensä huomioon ottamista ja jäseniltä aktiivista mukaan tulemistä. Wells (1999) määrittää osallisuuden tarkoittavan syvälle käyvää prosessia, jossa yksilö osallistuu aktiivisesti sosiaalisen yhteisönsä käytänteisiin ja rakentaa identiteettiään suhteessa näihin yhteisöihin. (Karila ym. 2006, 13.)

Osallisuus on olemista ja toimimista osallistujan itsensä kannalta, kun taas osallistaminen ympäröivien ihmisten tai järjestelmän osallistujaan kohdistuvaa toimintaa (Kirby ym. 2003, 5). Osallistamalla osallistujasta saattaa tulla toiminnan passiivinen kohde omasta vapaaehtoisesta tahdosta toimivan subjektin sijaan. Osallisuutta parempi ilmaisu onkin osallisuuden mahdollistaminen. (Turja L. 2010, 34.)

Thomas jakaa osallisuuden eri ulottuvuuksiin, joiden keskinäiset suhteet voivat vaihdella ja joiden mukaan kokemus osallisuudesta muuttuu. Tämän ajattelun mukaan osallisuus rakentuu siitä, minkälaiset mahdollisuudet yksilöllä on valita, osallistuuko hän johonkin prosessiin vai ei. Osallisuudesta kieltäytyminen voi täten olla yksi osallisuuden muoto. Toinen ulottuvuus on mahdollisuus saada tietoa prosessista ja siihen liittyvistä oikeuksistaan ja roolistaan, kolmas mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoprosessiin ja neljäs ilmaista itseään, puhua omista ajatuksistaan ja mielipiteistään. Viides ulottuvuus on Thomasin mukaan mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen ja kuudes mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. (Oranen 2008, 10–11.)

Vaikka Thomasin osallisuuden ulottuvuudet on esitetty lastensuojelun kontekstissa, voidaan sitä soveltaa myös päiväkotiryhmän lasten ja vanhempien osallisuuteen päiväkodin toiminnassa. Järjestetyn toiminnan tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Osallisuuden toteutumista helpottaa, jos vanhemmat ovat tietoisia toiminnasta, sen osa-alueista ja siitä, mitä ja millaista roolia henkilökunta vanhemmilta edellyttää ja millaisen roolin vanhemmat haluavat ottaa. Olennaista on lisätä vanhempien tietoisuutta siitä, mihin asioihin heillä on mahdollisuus vaikuttaa ja onko heidän mielipiteillään oikeasti vaikutusta päätöksiin ja toimintaan. Vaikutus- ja ilmaisu- mahdollisuuksien muokkaaminen monipuolisiksi helpottaa vanhempien yksilöllisiä tapoja ja haluja osallistua osaltaan prosessiin. Avun ja tuen saaminen itsensä ilmaisemiseen käsittää esimerkiksi tulkkipalvelujen käyttämisen takaamaan kaikille tasavertaisen ymmärtämisen ja ymmärretyksi tulemisen prosessin aikana. Olennaista on avoin ja kertova ilmapiiri, jossa vanhemmille kerrotaan suunnitellusta toiminnasta ja mahdollistetaan heille ilmaista mielipiteensä ja ehdotuksensa toteutettavasta toiminnasta.

Päiväkodissa vanhempien osallisuus rakentuu henkilökunnan ja vanhempien hyvässä vuorovaikutuksellisessa toiminnassa, jossa tarvitaan molempien osapuolten toisensa huomioivaa ja tasavertaista panosta. Kutsuessaan

vanhemmat mukaan toimintaan päiväkodin henkilökunta samalla tekee toimintansa avoimemmaksi niin kritiikille kuin kehitysideoille. Vanheman osallisuus ja osallistuminen päiväkodin arkeen kasvattaa ja syventää yhteistä kasvatuskumppanuutta. Luonnolliseksi muodostunut vanhemman osallisuus antaa lapselle tunteen olevansa aikuisille tärkeä ihminen, josta niin henkilökunta kuin vanhempi ovat yhdessä kiinnostuneet.

Havainnoimalla arjessa ja pienryhmätoiminnassa lasten toimintaa laajennetaan tietoa lapsesta. Saatua tietoa voidaan konkreettisesti jakaa vanhempien kanssa ja lisätä myös heidän osallisuuttaan lapsensa kokemaan ja toteuttamaan toimintaan päiväkodissa olonsa aikana. Karttaisen ja Kortelaisen (2009) opinnäytetyössä Vanhempien kokemuksia osallisuudesta lastensa päivähoidon päiväkotit Lumilinnassa vanhemmat halusivat tietää, kuinka henkilökunta ohjasi ja kasvatti heidän lapsiaan, mutta eivät uskaltaneet esittää kysymyksiä ääneen. Itse arjen toimintaan osallistuminen mahdollistaa vanhemmalle luontevan tavan havainnoida työntekijöiden toimintaa ja kasvatuskäytäntöjä ja jakaa toiminnan ohessa kokemuksia ja kasvatukseen liittyviä kysymyksiä henkilökunnan kanssa. Olemalla osa päivähoidon arkea vanhempi tuo samalla arkeen oman osansa, tapansa ja persoonansa.

Vanhempien osallisuuden vahvistuminen osana päiväkodin arkea on oiva varhaisen tuen toimintamalli. Yhdessä toimien vanhempien ja työntekijöiden välille syntyy parhaimmillaan avoin ja luottamuksellinen kasvatuskumppanuussuhde, joka mahdollistaa dialogin, jossa molemmat osapuolet oppivat toisiltaan. Vanhempien osallisuus ei synny itsestään. Henkilökunnan asenne vaikuttaa avoimen ja luovan toimintakulttuurin kehittämiseen, joka edesauttaa vanhempien osallisuutta suunniteltaessa ja arvioitaessa ryhmäkohtaista, monipuolista, vanhempien ja lasten tarpeista nousevaa ja tarpeita tyydyttävää, tarkoituksenmukaista toimintaa. Osallisuus ei tarkoita sitä, että vanhempien vastuulle jäisi kaikki yhteinen toiminta, mutta ei myöskään sitä, että vanhemmat osallistuvat toimintaan vain velvollisuudentunnosta päiväkodin henkilökunnan suunnittelemaan toimintaan. Ammattitaitoinen varhaiskasvattaja suunnittelee ja toteuttaa kunkin ryhmän vanhempien, lasten, heidän lähiverkostonsa ja yhteiskumppanien kanssa koko ryhmän tarpeita vastaavaa toimintaa.

3.3 Kasvatuskumppanuus

Suomessa päivähoidon ja perheen välinen yhteistyö ja vanhempien osallisuus linjattiin kasvatuskumppanuudeksi ensimmäisen kerran vuonna 2002 Valtioneuvostonperiaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Kasvatustyön tukemisesta säädetään voimassa olevassa lasten päivähoidolaissa (1973/36). Kasvatuskumppanuus pohjautuu sekä vanhempien että kasvatushenkilöstön olennaiselle tiedolle lapsesta, kumppanuuden molemminpuoliseen kunnioitukseen ja yhteisiin tavoitteisiin lapsen kasvatuksessa. (Karila ym. 2006, 93.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 32) kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja perheiden tietoista sitoutumista toimia yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi.

Päiväkotimme toiminta-ajatuksena on tarjota lapselle turvallinen, yksilöllinen ja kiireetön päivähoitopaikka yhteistyössä vanhempien kanssa. Päiväkodissa halutaan käydä henkilökunnan ja vanhempien välillä tiivistä vuoropuhelua heidän lapsistaan sekä saada tätäkin kautta näkökulmaa toiminnan kehittämiseen. Vanhempia rohkaistaan osallistumaan toimintaan mahdollisimman paljon muun muassa lisäämällä osallistumista ja osallisuutta lapsensa varhaiskasvatukseen sekä lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen ja arviointiin.

Kasvatuskumppanuuden tehtävänä on yhdistää vanhempien oman lapsensa tuntemus ja kasvattajan asiantuntemus lapsen hyvinvointia edistävällä tavalla. Henkilöstön ja vanhempien roolit määritellään tasavertaisiksi, mutta tehtäviltään erilaisiksi. Henkilöstön vastuulla on luoda edellytykset kumppanuudelle ja sen perhekohtaiselle organisoinnille. Vanhemmille varataan lapsensa ensisijainen kasvatusvastuu ja kasvatusoikeus. Kumppanuus rakentuu vuorovaikutukselle, jota luonnehtivat kunnioitus, luottamus, kuuleminen ja vuoropuhelu. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 26.)

Kasvatuskumppanuus koskee kaikkia päivähoidon asiakasperheitä, mutta kumppanuuden ilmapiirin luominen on erityisen tärkeää, kun lapsella ilmenee erityisen tuen tarvetta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32.) Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on tunnistaa ja ottaa yhteiseen keskusteluun herkästi ja mahdollisimman varhain huoli lapsen jollakin kasvuun, kehitykseen, oppimiseen tai muuhun liittyvä asia ja tarvittaessa luoda yhteistyössä yhteinen toimintastrategia lapsen tarvittavaksi tukemiseksi. Vanhempien mukaan saaminen yhteistyöhön onnistuu parhaiten lapsesta ja perheestä löytyvien voimavarojen kautta. Työntekijän tehtävänä on pohtia, mitä tukea hän voi omalta osaltaan lapselle ja perheelle tarjota, jonka vanhemmat ovat valmiita ottamaan vastaan ja johon voivat osaltaan osallistua. Myös ongelmatilanteissa lapsen vanhempien ja henkilöstön väliselle yhteistyösuhteelle tulee luoda dialogisuuteen pohjautuva kasvatuskumppanuuden ilmapiiri. (Erikson & Arnkil 2005, 11, 29 - 30.)

Lapsen vanhemmilla on aina ensisijainen kasvatusvastuu ja -oikeus sekä vaikuttaa, että päättää lapsensa hoitoon ja kasvatukseen liittyvistä asioista. Päivähoidon kasvattajat vastaavat siitä kasvatuksesta, jonka lapsi saa päivähoidon aikana. (Koivunen 2009, 151.) Vanhemmat ovat oman lapsensa parhaat asiantuntijat. Asiantuntijuus tulisi kasvattajien osalta hyödyntää voimavarana kerättyä tietoa lapsesta.

Kasvatuskumppanuus on myös jatkuvan kehittämisen kohde. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ensisijainen vastuu siitä, että kasvatuskumppanuus on luonteva osa lapsen varhaiskasvatusta (Varhaiskasvatussuunnitelma 2008.) Suhde syntyy työntekijän tietoisien toiminnan tuloksena syntyvien vähitellen dialogisessa vuoropuhelussa (Kaskela & Kekkonen 2006, 5). Ryhmän tiimisopimuksen mukaan kasvatuskumppanuuden tavoitteena on rakentaa luottamus vanhempien kanssa, hyväksyä heidän yksilölliset tapansa toimia, kuulla vanhempia ja toimia yhdessä arjessa. Kasvatuskumppanuus vaikuttaa ennen kaikkea asenteiden ja toimintakäytäntöiden tasolla. Tästä syystä kasvatusyhteisön on tärkeää käydä yhdessä sy-

vällisiä keskusteluja kasvatuskumppanuuden todellisen luonteen ymmärtämiseksi ja sisäistämiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2008, 26.)

Lapsen kannalta päiväkoti ja koti ovat hyvin erilaisia kokemusmaailmoja erilaisine tunneilmastoineen. Paikoilla ja tilanteilla ei ole lapselle samaa merkitystä kuin aikuisille ja lapset saattavat käyttäytyä ympäristöissä aivan eri tavoin. Lapsi itse ei koe tulevansa päiväkotiin saadakseen hoitoa ja kasvatusta. Tärkein asia Korhosen (1989) tekemän päiväkotihaastattelun mukaan lapsille on leikki tai toiminta vertaisryhmässä. Koti on eräänlainen elämän keskipiste, jonka ympärille muu elämä jäsenyytyä, päiväkoti puolestaan instituutio, jonka tehtävänä on toteuttaa varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä mahdollistaa vanhempien työssäkäynti. Lapsi on yksilö, joka kulkee molempien kohteiden välissä. Molempien kohteiden, vanhempien ja työntekijöiden, välisen yhteistyön merkitys ja kohde on lapsi. (Karila ym. 2006, 67–68.)

Päiväkodin kasvatuskulttuuri rakentuu parhaimmillaan ammattilaisten ja vanhempien yhteisestä kasvatuskulttuurista. Kukin kasvattaja, niin äiti, isä tai ammattilainen, katselee asioita omalta paikaltaan, tuoden vuorovaikutustilanteisiin sekä yksilöllisen henkilöhistoriansa, sukupolven näkökulman että omat kasvatetuksi tulemisen kokemuksensa. Aikuisena jokainen kasvattaja myös heijastelee omia luonnollisina ja oikeina pitämiään arvoja ja asenteita. Tietoisuus omista vaikutteista vahvistaa hyviksi koettujen toimintamallien jatkamista sekä vatsavuoroisesti antaa mahdollisuuden katkaista myös ei-toivottuja toimintamalleja ja toimia toisin. Tämän päivän aikuisten ja lasten suhteet määrittyvät erilaisessa kehyksessä, kuin vielä muutama vuosikymmen sitten, eikä läheskään kaikkiin tämän päivän kysymyksiin löydy vastausta menneestä. Uudenlaista kasvatuskulttuuria luodaan tässä hetkessä, siellä, missä lapset, vanhemmat ja muut aikuiset toimivat yhdessä tai ovat tekemisissä keskenään. (Karila ym. 2006, 52–66.)

Nykyvanhemmat toivovat kokemusten ja tunteiden jakamista, tiedon saamista mutta myös kokemusta tulevana kohdatuiksi siitä todellisuudesta käsin, jossa he elävät. Marjatta Kekkonen (2004) nostaa vanhemmuuden tukemisen osalta esiin tarpeen kehittää palvelukulttuuria, jossa tuetaan ja jaetaan perheiden, vanhempien ja lasten omia kysymyksiä, tarinoita ja pulmia hienotunteisesti, kunnioittaen, empaattisesti, jämäkästi, luotettavasti ja tasa-arvoisesti.

3.4 Sosiokulttuurinen innostaminen

Kurjen (2000, 19) mukaan innostaminen on tapa kannustaa ihmisten hermistymisen ja toteuttamisen prosessiin, joka herättää ihmisten tietoisuutta, organisoii toimintaa ja saa heidät liikkeelle. Päiväkotiryhmässä työntekijöiden tehtävänä on avoimella ja kunnioittavalla asenteella luoda ilmapiiri, joka rohkaisee ja kannustaa vanhempi osallistumaan päiväkodin ja lapsensa arkeen ja vuorovaikutukseen työntekijöiden ja toisten vanhempien kanssa. Tavoitteena on käynnistää prosessi, joka herättää vanhemmissa ajatuksia yhteisen toiminnan merkityksestä heille itselleen ja lapselleen.

Innoittamisessa huomioidaan vanhempien yksilölliset halut ja tarpeet mukanaololle. Innostamisessa tulee mahdollistaa vanhempien valita itse mihin toimintaan ovat halukkaita osallistua. Työntekijöiden tehtävänä on aistia herkästi vanhempien tuntemuksia osallistumisesta ja innostettava heitä yksilöllisesti. Vanhempien kieltäytymiseen pyritään löytämään syy ja hienovaraisesti selvittää, olisiko osallistuminen mahdollista, mikäli havaittu este on poistettavissa. Innostaminen ei kuitenkaan saa olla painostavaa. Osallistumisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen.

4 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Osallisuutta koskevaa tutkimusaineistoa löytyy muun muassa lastensuojelun alueella lasten osallisuuden näkökulmasta. Vanhempien osallisuuden toteutumisesta päiväkodissa on tehty paljon tutkimuksia ja kokeiluraportteja liittyen kasvatuskumppanuuteen sekä työntekijöiden että vanhempien näkökulmasta. Useissa opinnäytetöissä nousi esiin vanhempien halukkuus osallisuuden toteutumiseen ja vahvistumiseen sekä vanhempien toive saada laajemmin tietoa lapsensa päiväkodissa viettämästä ajasta.

Kiiskisen ja Korven (2011) Vanhempien osallisuutta Lastentalon päiväkodissa koskeva opinnäytetyö käsitteli henkilökunnan ja vanhempien kokemuksia osallisuudesta kasvatuskumppanuuden, toimintatapojen ja kasvatuskeskustelujen näkökulmasta. Tulosten mukaan tutkittava henkilökunta toivoi vanhemmilta enemmän osallistumista toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja päivittäiseen toimintaan, kun taas monet vanhemmat kokivat osallistumisen haastavaksi tai tarpeettomaksi. Myös Ollilan, Tirolan ja Raiskion (2011) opinnäytetyössä Vanhempien kokemuksia osallisuudesta päivähoitopalveluissa henkilökunnan toivottiin tuovan paremmin esille vanhempien vaikutusmahdollisuuksia. Vanhemmat toivoivat avointa keskustelutilaisuutta, suunnitteluiltaa, jossa voisivat ideoida ja suunnitella toimintaa ja tapahtumia. Osa vanhemmista halusi osallistua toiminnan suunnitteluun, mutta eivät tieneet miten, osaa ei kiinnostanut osallistua suunnitteluun lainkaan.

Tutkimukset herättivät miettimään, pitävätkö työntekijät vanhempien osallisuutta ihanteena kuitenkin määrittämättä sitä, kuinka paljon haluaisimme vanhempien vaikuttavan esimerkiksi suunnitteluun? Vanhemmat puolestaan eivät välttämättä tiedä, mitä henkilökunta heiltä odottaa, mitä voivat suunnitella ja miksi. Vanhemmat tuovat lapsensa päiväkotiin työssäkäyntinsä ajaksi edellyttäen ja luottaen lapsensa tulevan hyvin hoidetuiksi. Vanhemmat hoitavat vastuunsa kasvattajina kotona, rooli ja osuus päiväkodissa vaatisivat ehkä selvennystä syventyäkseen vahvaan osallisuuteen. Resursseja ja näkökulmia vanhemmilta kuitenkin löytyy. Useissa tutkimuksissa vanhemmat ideoivat paljon erilaisia yhteistyön toimintamuotoja, kuten yhteiset teemaillat, rento yhteistoiminta ja perinteiset vanhempainilat koko talon ja oman ryhmän kesken.

Karttaisen ja Kortelaisen (2009) opinnäytetyössä Vanhempien kokemuksia osallisuudesta lastensa päivähoitoon päiväkotit Lumilinnassa vanhemmat kokivat osallisuutta mahdollisuutena vaikuttaa niin halutessaan, vaikka ei-

vät osallistuisikaan toiminnan suunnitteluun tai toteutukseen. Tutkimuksessa ajan riittämättömyys ja oman jaksamisen rajallisuus koettiin suurimmaksi esteeksi toimintaan osallistumiselle.

Osa edellä mainittuun tutkimukseen liittyvistä vanhemmista ei ollut lainkaan halukkaita osallistumaan päiväkodin toiminnan suunnitteluun, jota perusteltiin luottamuksena henkilökunnan ammattitaitoon, kykyyn suunnitella toimintaa, toiminnan sujuvuus sekä päiväkodin valmiiksi tehdyt vuosisuunnitelmat. Vanhemmat kokivat henkilökunnan asiantuntijoina, eivät-
kä itse kokeneet omaavansa osaamista ja tietoa toimia mukana vaikuttamassa. Vanhemmat halusivat tutkimuksen mukaan tietää, kuinka heidän lapsiaan päiväkodissa ohjataan ja kasvatetaan uskaltamatta tulla suoraan sitä henkilökunnalta kysymään, mikä tutkijoiden mukaan vaatii päiväkodin henkilökunnalta ammattitaitoa ja herkkyyttä huomata vanhempien yksilöllinen tiedontarve erilaisissa tilanteissa.

Kiiskisen ja Korven (2011) tutkimuksen mukaan vanhemmat kokivat voivansa vaikuttaa vanhempainilloissa, yhteisissä tilaisuuksissa, puhuessaan hoitajien kanssa, kertoessaan lapsen erityistarpeista ja toiveista sekä tuomis- ja hakutilanteissa. Osa ei kokenut tarvetta osallistua luottaen henkilökuntaan, osa puolestaan koki vaikutusmahdollisuuksien puuttuvan. Oma aikataulu koettiin esteeksi osallistumiselle. Tärkeänä koettiin alkutapaa-
minen, toisaalta luottamuksen kehittymisen koettiin vievän aikaa.

Ollilan, Tirolan, ja Raiskion (2011) opinnäytetyön mukaan vanhemmat toivoivat avointa ja aitoa keskusteluyhteyttä työntekijöiden ja vanhempien välille sekä keskustelua päivähoidon linjauksista. Osallisuuteensa päivähoitopalveluissa vanhemmat olivat melko tyytyväisiä yleisellä tasolla, mutta osallistumismahdollisuuksien ja osallisuuden asteen koettiin vaihtelevan eri tilanteissa. Jotkut kokivat osallisuuden olevan muodollista osallisuutta, jotkut taas perheensä olevan hyvinkin osallisia päivähoitopalveluissa. Myös tässä tutkimuksessa korostettiin päivähoidon aloitusvaihetta merkittäväksi perheille.

Lehtosen, Luosujärven ja Puttosen (2013) opinnäytetyössä tutkittiin vanhempien kokemuksia osallisuudesta oululaisessa päiväkodissa, jossa vanhempien kokemukset jakautuivat myönteisistä kriittisiin. Yhteistyö koettiin toimivaksi, mutta työntekijöiden kiire hankaloitti sitä. Vanhemmat halusivat enemmän ja tarkempaa tietoa lapsensa päivän kulusta ja päiväkodin arjen tapahtumista. Omahoitajan kanssa suhde tuli tutummaksi, hänen kanssaan oli helpompi keskustella ja luottaa. Vanhempien kokivat, että heidän oli itse lähestyttävä työntekijöitä saadakseen tilaisuuden keskustella hänen kanssaan. Kiire vaikutti heistä siihen, miten työntekijät voivat ottaa huomioon vanhemmat.

Vanhemmat toivoivat henkilökunnan huomioivan heidän toiveensa suunnitellessaan toiminnan ajankohtaa, mikä mahdollistaisi työssäkäyvien osallistumisen. Myös Ollilan ym. (2011) tutkimuksen vanhemmat toivoivat tapahtumien järjestämistä muulloin kuin päivällä, jolloin moni heistä oli töissä. Vanhempien mukaan tapahtumien järjestämistä koskevilla asioilla ei otettu riittävästi heidän mielipiteitään huomioon.

Lehtosen ym. (2013) haastattelemilta vanhemmilta nousi toive vanhempaintoimikunnasta, jonka kautta voisi vaikuttaa toimintaan, sen kehittämiseen ja palautteen antamiseen. Halukkuutta osallistumiseen ja vanhempainryhmän toimintaan kiinnosti myös useita Karttaisen ja Kortelaisen (2009) tutkimuksen vanhempia. Vanhempaintoimikunta kalskahtaa hie-
man etäiseltä yhteistyömuodolta vaikuttaa päiväkodin sisäisiin asioihin. Yhteistyön pitäisi toimia arjessa vuorovaikutuksessa tai läheisemmässä vuorovaikutuksessa. Toisaalta vanhempien halutessa ajaa päiväkodin asioita esimerkiksi ottamalla kantaa yhteiskuntatasolla, onnistuu se varmaan-
kin paremmin vanhempainyhdistyksen kautta.

Tutkimuksen vanhempien mielestä henkilökunnan tulisi tarjota vanhemmille mahdollisuuksia osallisuuteen. Vanhempien tulisi kuitenkin saada itse päättää kuinka paljon ovat osallisia. Tämä tulos haastaa päiväkodit kuulemaan vanhempia tarkemmin ja muokkaamaan juuri oman ryhmänsä ja päiväkodin toimintaa vanhempien osallisuuden mahdollistumiseksi. Tulevaisuudessa päivähoito muuttunee avoimemmaksi ja vanhempien osallistava toiminta vahvistuu entisestään.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimus on kvalitatiivinen, tapauskohtainen tutkimus, jonka lähtökohtana ovat päiväkotiryhmän lasten vanhempien näkemysten ja kokemusten kuvaaminen ja ymmärtäminen osallisuuden näkökulmasta. Tutkimuksen kokemuskäsitteeksi pyrkii tuomaan esiin kyseisen, tarkoituksenmukaisesti valitun lapsiryhmän vanhempien subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä sekä yleisellä, että ryhmäkohtaisella tasolla. Tulokseksi voidaan saada mahdollisia selityksiä toimintavuoteen 2012–2013 ja tiettyyn 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatusryhmään ja heidän vanhempiinsa rajoittuen. Käsitte-
len vanhempia ja heidän haastattelujaan ainutlaatuisina tulkiten keräämää-
ni aineistoa sen mukaisesti pyrkimyksenä löytää odottamattomia seikkoja tai tosiasioita aineistoa monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti tarkastellen. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2009, 161–164.)

5.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Kuulas-hankkeen mukanaolo päiväkotiryhmässä innosti tiimiä kehittämään toiminta- ja yhteistyömuotoja vanhempien kanssa. Vanhemmille järjestettävä toiminta lähti tavoitteiltaan ja sisällöiltään liikkeelle työntekijä-
lähtöisesti. Tutkimuksessa haluttiin selvittää vanhempien näkökulmia omasta osallisuudestaan yleisellä tasolla sekä kuluneelta vuodelta.

Vuoden aikana toteutettiin kasvatuskeskustelujen lisäksi ryhmässä tavanomaista enemmän tapahtumia ja toimintaa lapsille ja vanhemmille sekä panostettiin vanhempien päivittäiseen kohtaamiseen. Kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön luominen ja ylläpitäminen ovat kasvattajien vastuulla. Vanhemmilta saatu tieto auttaa löytämään ja kehittämään toimintamuotoja, jotka mahdollistavat vanhempien olennaisiksi kokemansa asiat osalli-

suudesta päiväkodin toimintaan. Vanhemmat myös sitoutuvat paremmin toimintaan, johon ovat itse olleet vaikuttamassa.

Tutkimustehtävänä oli tutkia vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia osallisuudesta päiväkodin toimintaan.

Tutkimuskysymykset ovat:

Millaisia kokemuksia vanhemmilla on osallisuudesta?

Millaiseen toimintaan vanhemmat haluaisivat osallistua?

5.2 Aineiston hankinta ja analysointi

Tutkimuksen kohteena olivat päiväkotiryhmän vanhemmat. Perheitä ryhmässä oli kaksitoista. Vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia kerättiin sekä haastattelemalla, että lomakemuodossa. Pääasiallinen hankintamenetelmä oli haastattelu. Tarkoituksena oli haastatella osa vanhemmista päiväkodin omien kasvatuskeskustelujen yhteydessä, jolloin keskustelua varten tilattu tulkkipalvelu olisi käytettävissä.

Ensimmäisen tulkkihaastattelun jälkeen kävi laskutusvaiheessa ilmi, että päivähoidon käyttämä tulkkipalvelu ei myy palvelujaan yksityisille henkilöille. Olin jo aiemmin laatinut haastattelukysymyksistä myös lomakeversion (liite 2). Vanhempien kanssa keskusteltiin heidän halukkuudestaan ja mahdollisuudestaan osallistua tutkimukseen vastaamalla kysymyksiin suomenkielisellä kyselylomakkeella esimerkiksi puolison, ystävien tai jonkun muun avustamana, mikä sopi heille kaikille. Suunniteltujen tulkkihaastattelujen epäonnistuminen oli valitettavaa. Tulkin välityksellä tehty haastattelu oli molemmille osapuolille tasapuolinen ja siinä asiakkaalla oli aito mahdollisuus ilmaista itseään ja tulla ymmärretyksi.

Muutamassa haastattelutilanteessa vanhempi koki, että kysymyksiin vastaaminen voisi olla helpompaa, jos vastauksia saisi rauhassa miettiä. Tästä syntyi ajatus esittää muutamalle perheelle tutkimukseen osallistumista lomakkeella haastattelun sijaan. Lomakkeella annetut vastaukset olivat haastatteluja suppeampia, mutta sisällöltään yhtä arvokkaita ja asiasisältöisiä. Ryhmässä on kaksitoista perhettä ja vastausmateriaalia kertyi yhdeksältä perheeltä; viisi haastatteluna ja neljä lomakemuodossa.

Haastattelukysymykset esitettiin teemoittain (liite 1); vanhempien kokemuksia päiväkodissa toteutetusta toiminnasta, näkemyksiä ja ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi sekä osallistumisen merkitys vanhemmille ja lapsille. Kysymykset esitettiin avoimessa puolistruktuurisessa muodossa, mikä antoi vastaajalle paremmin mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on todella mielessään (Hirsjärvi ym. 2009, 193–201).

Ensimmäisen haastattelun yhteydessä kysymyksiin esitettiin täydennystä ja selvennystä tarvittaessa. Lisäksi haastateltaville esitettiin täydentävinä kysymyksiä vanhempien kokemuksia suhteestaan päiväkotiin ja muihin vanhempiin. Vaikka kysymykset oli hahmoteltu teemoittain, saattoivat kysymysten paikat vaihdella keskustelun edetessä.

Haastatteluaineiston litteroinnin jälkeen aineisto jaettiin haastattelukysymysten mukaisesti teemoittain etsien avainsanoja ja sitä, mikä nousee aineistossa olennaiseksi. (Syrjänen, Eronen & Värri 2007, 51.) Tulosten analysoinnin jälkeen tuloksista koottiin pääseikat, jotka antoivat vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Hirsjärven ym. (2009) mukaan tutkijan tehtävänä on pohtia saatujen tulosten tutkimusalueellinen sekä niiden laajempi merkitys.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset on jaettu teemoittain vanhempien kokemuksiin ja toiveisiin osallisuudesta peilaten niitä asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimustuloksissa korostuva toiminnallisuus selittyy osaltaan sillä, että vuoden aikana perheiden kanssa toteutettiin aiempaa enemmän toiminnallisia tapahtumia. Tutkimustulokset jakaantuvat vanhempien kokemuksiin sekä toiveisiin osallisuudesta päiväkodin toimintaan.

6.1 Vanhempien kokemuksia osallisuudesta ja sen merkityksestä

Vanhemmat kokivat osallisuutta lapsensa kautta osallistuessaan päiväkotiryhmän toimintaan, vuorovaikutuksessa henkilökunnan sekä toisten vanhempien kanssa. Vanhemmat kokivat toimintaan osallistumisen monilla tavoin merkitykselliseksi sekä itselleen, että lapselleen.

6.1.1 Toimintaan osallistuminen

Vanhemmat liittyivät lapsensa päiväkotiryhmään osallistumalla eri teemallisiin ja eri ajankohtina järjestettyihin tapahtumiin ja toimintoihin hyvin aktiivisesti. Ilta-aikaan järjestettävät, koko perheelle tarkoitetut tapahtumat olivat osanotoltaan suosittuja, mutta myös aamupäivällä järjestetty isien ja lasten taidetapahtuma ja jumpparata keräsivät paljon vanhempia. Mielenkiintoinen aihe ja ajankohdasta ajoissa informoiminen helpotti työajan järjestämisen siten, että aikaa osallistumiselle löytyi. Vanhemmilta saadut kokemukset tapahtumista ja toiminnoista olivat hyvin myönteisiä. Jokaisella perheellä oli kokemuksia jostakin tapahtumasta, useimmilla hyvin monista.

Tapahtumat, juhlat ja perinteiset vanhempainillat ovat päivähoidossa yleisiä toimintamuotoja. Vanhempien osallistuminen perustoimintaan ei kuitenkaan ole vielä kovin jokapäiväinen ilmiö, vaikka periaatteessa toimintamme onkin avointa. Moni vanhempi kertoi saamansa kutsun ja mielenkiinnon osallistumisensa syyksi. Vanhemmat kokivat myönteisenä sen, että heidät kutsuttiin mukaan päiväkodin toimintaan, osaksi lapsensa kodin ulkopuolista arkea.

No esimerkiksi ollaan oltu niissä kahvituksissa ja kun on ollut niitä tapahtumia, niitä joulupajoja ja pääsiäisjuttuja ja nii-

hin on koetettu päästä ja tai sit jos on ollut jotain retkiä on pyydetty mukaan. Mun mielestä erittäin hauska oli se, kun viime vuonna oli se jumppajuttu, mihin sai vanhemmat tulla mukaan, niin näet miten oma lapsi juoksee siellä salissa, niin nähdä miten se liikkuu muitten kanssa.

Vanhemmat pitivät erityisesti tapahtumista, joilla oli jokin toiminnallinen luonne. Myönteisenä koettiin myös se, että sai itse osallistua teeman mukaiseen toimintaan sen sijaan, että olisi sivusta seuraajan roolissa. Sisällöltään toiminnallisessa tapahtumassa varsinkin vanhempien on nähtävästi helpompi ja luontevampi olla ja sulautua heille hieman vieraampaan maaperään ja toimintaan. Tekemisen myötä, ihmisten rentoutuessa ilmapiiri muuttuu avoimemmaksi ja luontevammaksi myös keskinäiselle, epäviralliselle kanssakäymiselle.

Kiireen keskellä muutamalle vanhemmalle yhteinen toiminta oli samalla oiva tilaisuus viettää aikaa lapsensa kanssa. Yhdessä toimiessaan vanhempi koki voivansa toimia vuorovaikutuksessa lapsensa kanssa, olla hänelle mallina, ohjata ja toimia lapsensa rinnalla. Eräs vanhempi uskoi mukana olemisen lujittavan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta.

Sitten oltiin siellä kosteikkopuistossa, se oli tosi kiva retki, että kas kun siellä ei ollu enempää aikuisia ja se oli tosi mukavaa yhteistä tekemistä, siellä kerättiin kaikenlaisia oksia ja lehtiä värien mukaan.

Sellainen liikunnallinen juttu missä tehdään yhdessä on ihan hauskaa. Et se on lapsillekin hauskaa kun äiti tai isä tekee ihan vähän jotain normaalia poikkeavaa.

Toimintaan osallistuessaan vanhemmat pitivät antoisana päästä samalla näkemään ja havainnoimaan lastaan päiväkotiyhteisössä. Erityisesti vanhempia kiinnosti nähdä lapsensa toimimista ryhmässä toisten lasten kanssa. Vanhempia mietitytti, käyttäytyykö lapsi päiväkodissa eri tavoin, kuin kotona. Osallistumisen ja mukanaolon kautta vanhempi pääsi omien havaintojen ja kokemusten kautta laajentamaan tietoa omasta lapsestaan, tämän tavoista toimia päiväkodissa, kodin ulkopuolella. Saatua tietoa eräs vanhempi koki voivansa halutessaan hyödyntää myös kotona.

Tykkään kyllä, vähän näkee sitä et mitä täällä touhutaan ja lapset pärjäävät muitten lasten kanssa et onko se ihan samanlainen.

Mielenkiinto, kun näkee vähän, miten lapsi kehittyy ja miten se toimii kodin ulkopuolella, niin siitä saa laajemman käsityksen että missä mennään.

Päiväkodissa tapahtuvaan toimintaan osallistuminen tutustutti ja kiinnitti vanhemmat lapsensa päiväkotiympäristöön, paikkoihin, joissa lapsi päivittäin liikkui ja toimi sekä välineisiin, joilla mieluiten leikki. Lapsen kertoessa päivän tapahtumista vanhemman oli helpompi jakaa ja liittää kerto-

muksia ja kokemuksia puitteiden ja paikkojen ollessa vanhemmalle tuttuja. Vanhempien vastauksista kävi ilmi, että heille syntyi luottavaisempi olo jättää lapsi päiväkotiin, kun tiesi päivähoitopaikasta ja sen toimintakulttuurista enemmän. Luottamuksen syntymisen kautta vanhemmat saattoivat uskoakseni paremmin keskittyä omiin askareisiinsa, esimerkiksi työelämän haasteisiin.

Näkee paremmin millaisessa ympäristössä, millaisten lasten ja hoitajien parissa lapsi viettää ison ajan päivästä. Tulee turvallinen ja huoleton olo.

Osallistuessaan toimintaan vanhempi näki käytännössä myös työntekijöiden toimintaa ja ryhmän toimintakulttuuria. Eräälle vanhemmalle mukana oleminen ja toiminnan seuraaminen antoi vanhemmalle vertailupohjaa valitessaan lapselleen mieluista hoitopaikkaa.

Minulle on todella mieluinen kokemus nähdä, miten henkilökunta miettii ja tutkii, millaista toimintaa voisivat tehdä ja järjestää. Miten panostavat tähän.

Monella vanhemmalla on muistissa myös omakohtaisia kokemuksia omasta päiväkotiajasta ja mukanaolo mahdollisti kokemusten vertaamisen lapsensa päiväkotikäytäntöihin sekä kokemusten jakamisen lapsensa kanssa.

On ne olosuhteet muuttuneet tarha-ajoista miten itse on ollut, sekin on tietty yks se et minkä takia on ollut aina kattomassa et mitä se nykypäivänä on.

Päiväkotiryhmästäimme muotoutui vuoden aikana yhteisö, joka päivittäisten kohtaamisten ja yhteisten tapahtumien myötä lähentyi. Vanhemmat kokivat, että tapahtumiin ja toimintaan osallistuminen lisäsi myös vanhempien keskinäistä kanssakäymistä. Toimintaan osallistuminen mahdollisti toisiin vanhempiin tutustumisen sekä heidän toimien havainnoimisen.

Tutustua muihin vanhempiin ja nähdä vähän miten muut kanssa.

Kysyessäni vanhemmilta, millaiseen päiväkodin toimintaan he olivat osallistuneet, vastauksista suurimmassa osassa mainittiin erilaisiin tapahtumiin ja toimintaan osallistuminen. Muutama vanhempi vastasi osallistuvansa toimintaan päiväkodin arkitoiminnan kautta.

Sillä lailla ainakin, että tuodaan aamuisin ja haetaan iltapäivällä ja sitten ovat välillä isovanhemmat saaneet hakea, kun ei itse päästy hakemaan. Perusasioissa. Isovanhemmat olivat siinä pääsiäisjutussa mukana, kun meistä kumpikaan ei päässyt sinne.

Lapsen aloittaessa päivähoidon vanhemmat ovat tutustumiskäynnin lisäksi lapsensa rinnalla hoidon aloitusvaiheessa vaihtelevia aikoja. Pidemmän ajanjakson mukana olo päiväkodin arjessa lapsen tukena mahdollistaa

vanhemman liittymisen ryhmän yhteisöön uskoakseni nopeammin. Vanhemmalle kasvaa omakohtaisen kokemuksen kautta tietoa ryhmän toiminnasta ja ympäristöstä. Pidempiaikainen oleminen lapsen rinnalla päiväkodin päivittäisessä toiminnassa helpotti lapsen kehitystä koskevan ja tukevan tiedon jakamista sekä mahdollisti vanhemman näkemään lapsen luontaista toimimista päiväkodissa.

Ja sitten näkee just sitä ympäristöä, missä lapsi touhuaa ja kun tietää sen ympäristön ja se oli tuttu, et ei ollut silleen et mitäköhän ne tekee siellä päivisin että silleenhän on vähän ehkä eri tilanteessa kuin muut vanhemmat.

Vanhempien mukanaolo on riippuvainen monista tekijöistä, eivätkä he aina kykene olemaan lapsensa tukena haluamaansa aikaa. Hoidon alkuvaiheessa on tiedon vaihtaminen päivän kulusta erityisen tärkeää, mutta tiedon jakaminen ei saa meidän henkilökunnan osalta jäädä siihen, vaan on jatkuttava koko päivähoitosuhteen ajan.

6.1.2 Suhde päiväkotiin

Vanhemmat kokivat suhteensa päiväkotiin keskimäärin hyvänä. Vanheman suhde päiväkotiin oli monilta osin sidoksissa lapsen kokemukseen hoitopaikastaan. Vanhemmat kokivat hyvän hoitopaikan merkkinä ja mitarina sitä, että lapsi tulee mielellään päiväkotiin, ei halua olla tulematta sinne eikä mielellään haluaisi lähteä sieltä pois.

Aika paljon suhteen laatuun vaikuttaa lapsen suhtautuminen hoitajiin ja se, miten kemiat toimii. Oman lapsen mielestä täällä on ihan hyvä ja kiva henkilökunta alusta alkaen, et jos ois ollu sellanen negatiivinen kokemus sithän se varmaan vaikuttais mutta tää on ollu heti sillee et no kivoja tätejä, niin on myönteinen alusta alkaen et ei oo ollu tämmöstä. Lapsetkin antaa suoraa palautetta.

Ryhmän ilmapiirin vanhemmat kokivat kiireettömäksi, rennoksi ja välittömäksi, jossa kommunikointi ja tiedon jakaminen työntekijöiden kanssa on toiminut. Henkilökunta koettiin helposti lähestyttäväksi, vuorovaikutus avoimeksi ja rehelliseksi. Ryhmässä järjestettiin erilaisia tapahtumia ja illanviettoja, joissa rennon tunnelman kautta tutustuttiin toisiinsa, mutta olennaista oli päivittäisen kohtaamisen kautta rakentuva suhde vanhempiin. Avoin, vastaanottava ja kunnioittava vuorovaikutus vanhempien ja henkilökunnan välillä nousi tutkimustuloksissakin tärkeään asemaan.

Rento suhde, silloin on helppo osallistua tai olla mukana, olla osallisena et se on oikeestaan se tärkein pointti. Et se ryhmän henkilökunta on semmonen, että voi tavallaan ottaa ohimennen minkä tahansa puheenaiheen ja ideoita heittää että ei tarvii lähteä palaveeraamaan jonnekin ja oottaa sitä päivää kuukauden päästä vaan ne voi heittää sinne ilmaan.

Pidän siitä, että kaikki kommunikoivat kaikkien kanssa kaikilla tasoilla, viestintä toimii ja kaikki toiminta tulee tosi luonnollisella tavalla vuorovaikutuksena vanhempien ja henkilökunnan välillä. Jokaisella työntekijällä oma persoona ja se tulee ilmi ihan luonnollisella tavalla, ei mitään teeskentelyä.

Positiivisten kokemusten rinnalla päivähoidon arkeen liittyy luonnollisesti myös negatiivisia tunteita. Tutkimus osoitti vanhempien arvostavan ryhmässä ilmapiiriä, joka mahdollistaa myös ei-yhtenevien ajatusten ja kysymysten herättämien keskustelujen ja tunteiden jakamisen.

Avoin suhde, että omasta mielestä kyllä semmonen, toivon ainakin, että se on sellainen avoin, rehellinen, että voi jakaa asioita suuntaan ja toiseen niin hyvät ja huonotkin, palautetta pystyy antamaan että koska siitähän sitten pystyy kehittämään lapsen taitoja.

Suhde sisälsi kaikenlaisia kokemuksia, mutta kaikki järjestyi.

Vanhempien suhde päiväkotiin muodostuu hyvin yksilöllisesti jokaisen omien tarpeiden ja halujen mukaan. Osa vanhemmista koki suhteen vuoden aikana lähentyneen, puolet pysyneen samanlaisena läpi vuoden. Lähentymisen myötä vanhemmat kokivat asioista puhumisen helpommaksi; on helpompi puhua sille, jonka tuntee. Lapsen päiväkotiyhteisöön kuulumisen myötä koettiin myös kiinnittymistä lähiympäristöön ja -yhteisöön, jossa yhdistävänä tekijänä ovat lapset. Useilla perheillä saattavat läheiset asua muualla ja lähiyhteisöön liittyminen ja asuinalueeseen kiinnittyminen toteutuu luontevammin lapsen kautta. Päiväkodilla onkin yhteisöllisyyden vahvistamisessa mahdollisuutensa ja vastuunsa.

Suhde tullut tiiviimmäksi, lähestynyt enemmän koko ajan. Se on vähän auttanut itseäkin sosialisoitumaan enemmän, kun näkee muita vanhempia, niitten kanssa sitten juttelee niitä näitä ja nykyään havahduin yks päivä, että tässä tulee nykyään moikattua joka toiselle, kun tulee vastaan.

Vuoden aikana päiväkodissa on toteutettu eri tavoin moniammatillista yhteistyötä perheiden kanssa. Yhteistyö lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen osallistuvien osapuolten kanssa on vanhemmista toiminut hyvin. Moniammatillisen yhteistyön osalta eräs vanhempi koki hyvänä, jos yhteistyön osapuolet olisivat aina samat. Luottamuksellisen suhteen muodostuminen vie aikaa kaikilta osapuolilta ja henkilövaihdosten myötä suhteen muodostaminen luonnollisesti vaikeutuu. Eräs vanhempi selittikin omaa varuillaan oloa palaverissa sillä, että meihin tuttuihin on helpompi luottaa, kuin vieraaseen ihmiseen.

6.1.3 Suhde toisiin vanhempiin

Yleisellä tasolla ryhmän vanhemmat kokivat suhteen toisiin vanhempiin hyväksi, asialliseksi ja neutraaliksi. Vanhemmat kertoivat tervehtivänsä

toisiaan lasta tuodessa ja hakiessa, mutta mitään sen lähempää ei vanhempien kesken ollut syntynyt. Vastausten mukaan ryhmän vanhemmat eivät ilmaisseet juurikaan tarvetta lähempään tuttavuuteen. Muutama mainitsi tunnistavansa ja tervehtivänsä toisia kaupassa ja vastaan tullessa jo päivittäin.

En oo toistaseks kokenu tarpeelliseksi, mutta silleen sanotaan on tullu niinku tutuiks.

Et ei olla silleen, et käännetään selkää tai mennään kärryillä et kuitenkin ihan kiva et hei meillä on saman ikäiset lapset tai sellainen välitön kylätunnelma.

Muutama vanhempi kuitenkin ilmaisi, ettei heillä ollut syntynyt tilaisuutta tai aikaa keskustella toisten vanhempien kanssa. Huolta kannettiin myös siitä, etteivät osa vanhemmista koe itseään ulkopuolisiksi esimerkiksi kielen vaikeuttaessa keskinäistä kommunikointia. Tiiviimpään kanssakäymiseen ei kuitenkaan koettu tarvetta ja liian usein tapahtuva toiminta ei vanhemmista tuntuisi enää tarkoituksenmukaiselta.

Kyllä sitä voisi olla semmosia tilaisuuksia, et pääsisi tutustumaan enemmän just ettei oisi sitä, et näkee silloin tällöin harvoin, et on jossain vaan pieni hetki istut, et oisi hyvä päästä keskustelemaan kaikkien kanssa.

Se vois mennä liikaa tyrkyttäväks, tää on ollu ihan hyvä.

Vanhemmilla on kullakin yksilölliset tarpeet ja toiveet osallisuudestaan ja suhteestaan toisiin vanhempiin sekä päiväkotiyhteisöön. Työntekijöinä sitä on myös kunnioitettava. Vanhempien innostumiseen vaikuttaa myös työntekijöiden innokkuus ja asenne, joilla viestitämme vanhemmille todellista haluamme yhteiseen toimintaan ja yhteisöllisyyden vahvistumiseen.

Ryhmässä yhteisöllisyyden syntyminen on monista tekijöistä kiinni; löytyykö ryhmästä moottoreita ja innostajia, sopivatko kemiat yhteen jne. Niin lapset kuin vanhemmat ovat yksilöitä ja heidän tarpeensa yhteisöllisyyden tasosta vaihtelee ryhmän muokkautumisen ja muuttumisen kautta. Tulevana toimintavuotena ei voi noudattaa vanhan vuoden mallia, vaan sitä on muokattava kunkin ryhmän osallistujien tarpeiden mukaan. Henkilökunnan on vastattava myös ajan haasteisiin toimintaa kehittäessään.

6.1.4 Osallisuuden merkitys lapselle

Kaikki vanhemmat tiedostivat oman mukanaolonsa olevan lapselle myönteistä ja tärkeää. Oman vanhemman mukana olo oli lapsille hyvin merkittävä asia. Lapset huomioivat myös toisten lasten vanhempien läsnäolon myönteisenä. Mukana olemisen kautta vanhemmat uskoivat omalle lapselle välittyvän tunteen olevansa vanhemmalleen tärkeä.

Lapsetahan on varmaan hirveän kiva, kun äiti tulee kesken päivän, että se saa vähän esitellä mitä se osaa tai mitä se te-

kee, sehän on tosi tärkeä juttu, ja se että kun yhdessä touhutaan kun on niitä iltajuttujakin, niin tykkäsin.

Lapsi näkee, että olen kiinnostunut ja ylpeä hänen tekemisistään ja taidoista.

Järjestettäessä iltaisin tapahtumia vanhempien oletettiin osallistuvan tilaisuuksiin yhdessä lapsen kanssa. Tulemalla lapsensa kanssa ryhmän tapahtumiin vanhempi mukanaolollaan mahdollisti myös lapsen pääsemisen mukaan toimintaan. Kysyttäessä vanhemmilta, millaisen merkityksen he uskoivat mukana olollaan olevan lapselleen, moni vanhempi uskoi sen olevan hänelle mieluista yhdessä oloa.

Se vois olla ihan mukavaa ja hauskaa hänelle, että saa viettää äidin kanssa aikaa kun se aika on muutenkin kortilla, ja saisi mennä ja vipeltää tuolla muiden lasten joukossa, kun äiti on siellä mukana.

Eräs vanhempi koki toiminnan myötä lapsensa rohkaistuvan ja reipastuvan, oppivan uusia asioita sekä avoimuutta. Vanhemman osallistuminen ja kiinnostus lapsensa päiväkodista mahdollistaa myös lapselle jakaa omaa päiväkotiajan maailmaansa vanhemmalleen. Lapsi elää päiväkodin arkea omalla tavallaan, omien toiveiden, mielihalujen ja valintojensa mukaan, joista haluaa ylpeänä kertoa myös vanhemmalleen; tässä on minun paikkani pöydässä, tällaisen leppäkertun tein tänään, tällä leikin mielellään jne.

Kyllä se mun mukana olo on silleekin tärkeää, tänäänki hän ois halunnu et mä oisin jääny sinne, ota äiti hattu pois ja tuu leikkimään, et kyllä mä uskon, et sillä on merkitystä ja sit just hän pääsee jakamaan et just tätä et kato täällä on tämä ja tämmöstä.

Erään vanhemman kokemus oman lapsen osalta oli se, että lapsi saattaisi hämmentyä hänen läsnäolostaan ryhmässä, jos muita vanhempia ei olisi samaan aikaan paikalla. Lapset ovat yksilöllisiä olentoja ja kokevat tilanteet eri tavoin. Vanhemmat lapsensa asiantuntijoina ymmärtävät lapsiaan meitä kasvattajia laajemmin. Vanhemman asiantuntijuutta on kunnioitettava ja pyrittävä yhdessä arvioiden etsimään kullekin perheelle sopivat yhteistyömuodot.

6.2 Vanhempien toiveet osallisuudesta

Vanhemmat osoittivat selvästi halukkuutta osallistua päiväkodin toimintaan ja toiminnallisiin tapahtumiin yhdessä lapsensa, perheensä ja muiden perheiden kanssa. Lisäksi vanhemmat ilmaisivat halua olla osallisina päiväkodin toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa, toiminnan toteuttamisessa ja tiedon jakamisessa. Vanhemmat esittivät paljon erilaisia ajatuksia osallisuutta edesauttavista ja mahdollistavista tekijöistä. Useampi vanhempi ehdotti osallistumista suunnitteluun, arviointiin, palautteen antamiseen ja tiedottamiseen esimerkiksi sähköisessä muodossa.

6.2.1 Toimintaan osallistuminen

Kysyttäessä vanhemmilta, millaiseen päiväkodin toimintaan he haluaisivat osallistua, selkeästi mieluisana koettiin eriaiheinen yhteinen ulko- tai sisätiloissa tapahtuva toiminnallinen tekeminen. Toiminnan sisältöön vanhemmat esittivät paljon ehdotuksia, kuten askartelua, liikuntatapahtuma, yhteiset pallopelit, retki, seikkailurata, aarteetsimistä, erilaisen oppimisympäristön rakentaminen sisätiloihin, isovanhempien päivä, juhlat, näytelmän esittäminen, erilaiset kilpailut ja niissä palkitseminen sekä esimerkiksi poliisin ja palokunnan vierailu.

Monipuolista, semmoista erilaista, arkipäivästä poikkeavaa yhteistoimintaa, missä voidaan tehdä ryhmässä tai porukalla.

Vanhempien kokemus oman mieluisalta tuntuvan osallistumisen ja toiminnan luonteesta oli luonnollisesti yksilökohtaista. Mieluisaksi toiminnaksi koettiin toiminta, johon vanhemman on luonteva osallistua, jossa ei itse joutu esimerkiksi esiintymään tai laulamaan, toisaalta pienen näytelmän esittäminen. Vanhemmille on tärkeää, että heidät huomioidaan yksilöinä, toimintaa ei tupata väkisin, vaan vanhemmille jätetään vapaus ja aika tutustumiseen ja ryhmään mukaan tulemiseen. Innostaminen ja mukaan pyytämisen tulee tapahtua hienovaraisesti, vanhempia kuunnellen. Myös vanhemmat ovat erilaisia sosiaalisilta tarpeiltaan ja tavoiltaan.

Sit ku sinne on mennyt, vähän niinkuin lapsikin, niin sit se muuttuu ihan erilaiseksi.

Järjestetyn toiminnan rinnalla koettiin riittävän myös päivittäisessä arjessa mukana oleminen ja seuraaminen.

Riittäisi, vaikka aikuiset vaan kahvittelisi siinä ja kattoisi ja osallistuisi vähä siihen leikkiin lapsen ehdoilla niin sekin voisi olla jo pienelle riittävä, ettei siinä välttämättä tarvii olla niin hirveesti sitä rekvisiittaa ja sitä semmosta, et sekin saataisi jo riittää. Onhan se tietysti kiva, kun on jotain tekemistäkin, että ei se sitä poista.

Vanhempien toimintaan osallistumista helpottavista seikoista eniten nousi esiin toiminnan ajankohdan sopivuus omaan elämänrytmiin nähden: työaikojen sovittaminen yhteen toiminnan kanssa, toimintaa olisi tasapuolisesti sekä aamupäivisin, iltaisin toteutettava toiminta ajankohdaltaan tarpeeksi myöhään. Kerran kuussa järjestettävä toiminta tai tapahtuma koettiin määrällisesti riittäväksi. Eräs vastaaja toivoi, että toimintaa järjestettäisiin tasapuolisesti koko perheelle, ei pelkästään äideille tai vain isille. Tapahtumien järjestämisessä oli myös olennaista huomioida kaikkien pääseminen tapahtumapaikalle. Kauemmas päiväkodista suuntautuviin retkiin osallistumista edistäisi kyydin järjestäminen esimerkiksi etukäteen sovittuna kimpakyydillä.

Kerran kuukaudessahan on ollut se joku iltajuttu, suurin piirtein ja kerran kuukaudessa joku aamujuttu, no ne on ollu harvemmin, mutta se kahvijuttu on ollut joka keskiviikko.

Että käytännössä mun mielestä ajankohdaltaan tässä tilanteessa, kun on ollut kotiäiti, niin hyviä ja käyviä ja niihin iltatilaisuuksiin on voinut isäkin jossain määrin päässyt osallistumaan. Et ne on ollu niin sanotusti tarpeeksi myöhään, et mieskin on pystynyt osallistumaan, et jos ois joskus aikaisemmin iltapäivästä, niin sithän se ois mahdollisuus saada ikinä isiä mukaan. Et hyvä, et on joskus semmonen 5:n ja 7:n välillä.

Toiminnallisuuden lisääminen edellytti toki panostusta myös työntekijöiltä. Työkulttuuria muutettiin siten, että työvuorosta riippumatta ryhmän työntekijät olivat aamupäivällä ulkona lasten kanssa sen sijaan, että iltavuorolainen ulkoilisi vasta iltapäivällä. Suurin osa tapahtumista ja juhlista ajoittui toiminta-aikaan, mutta iltaisin järjestämä toiminta koettiin antoisaksi, eikä se ajallisesti rasittanut liikaa. Vanhempien ja perheiden mukaan saaminen edellytti myös henkilökunnan panostusta ja innokasta asennetta, mikä välittyi myös vanhemmille.

Muutama vanhempi ilmaisi halukkuuden olla mukana myös toiminnan toteuttamisessa. Toteutukseen osallistuminen voisi heistä tapahtua myös sähköisesti. Toteutukseen osallistumisen tulisi vanhemmista perustua vapaaehtoisuuteen. Olennaisena pidettiin toimimista yhdessä lapsen kanssa.

Vapaaehtoisesti tietysti, jos joku vaikkapa ympäristö tehdään, niin tietysti vanhemmat mukaan tekemään sitä ja lapset tietysti myös, että samalla lapset saisi kaikkea esitettävää.

Kyllä mun mielestä vanhemmat voisi olla mukana, se ois varmaan lapsillekin mukavaa, että oisi omat vanhemmat siellä mukana auttamassa ja toteuttamassa ja lapset saisi siinä toteuttaa itseään ja olla auttamassa.

Moni vanhempi on oletettavasti valmis osallistumaan toiminnan toteutukseen, jos tietää tarkemmin, mitä toiminta pitää sisällään. Mikäli vanhemmat ovat mukana jo toiminnan suunnittelussa, ovat he todennäköisesti valmiita myös osaltaan toteuttamaan suunnittelemaansa toimintaa. Esimerkiksi temppuradan rakentamiseen olisi kysyttäessä osallistunut moni vanhempi.

6.2.2 Suunnitteluun osallistuminen

Vanhemmat osoittivat halukkuutta ja toimintatapoja osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun. He ehdottivat menetelmiksi sähköisesti tai paperimuodossa tehtävää kyselyä ja toiveita tulevan toiminnan sisällöstä esimerkiksi vaihtuvien teemojen välissä tai tulevaa vuotta koskien. Eniten kannatusta saanut vanhemman ehdotus sitten toteutettaisiin.

Se voisi olla vaikkapa jotenkin teeman välein, et voisi olla vanhemmat mukana ja ehdottaa vaikka mitä kenelläkin on mielessä.

Jos jokainen vanhempi jotain sanoo niin niistä mitä suurin osa on mieltä, niin siitä sitten, samantyyllisiä.

Aamukahvit koettiin myös oivaksi tilaisuudeksi vanhempien keskinäiseen ideointiin. Lisäksi ehdotettiin vanhempien kokousta, jossa keskusteltaisiin ja kyseltäisiin asioita esimerkiksi eri toiminnoista ja niiden toteuttamisesta. Osa vanhemmista mainitsi luottavansa ja olevansa tyytyväinen päiväkodissa toteutettuun toimintaan.

Omasta mielestäni se mahdollisuus niihin aamukahveihin on ollut ihan hyvä, koska siinä pystyy saamaan sen sosiaalisen kontaktin ja sitä kautta jos tulee niitä ideoita.

Perinteisesti päiväkodeissa pidetään vanhemmille vanhempainiltoja, joissa informoidaan ja keskustellaan asioista. Osallisuuteen voi monella vanhemmalla olla halukkuutta, mutta välttämättä tarjoamamme kanavat ja menetelmät eivät kohtaa heitä. Mikäli vanhempien osallisuutta halutaan aidosti vahvistaa, tulee meidän tarjota erilaisia kanavia osallisuuden toteuttamiseksi. Eräs vanhempi toivoi, että henkilökunnan puolelta mahdollistettaisiin ja varmistettaisiin osallistuminen suunnitteluun, arviointiin ja tiedon saamiseen eri yhteyksien kautta.

Kun me ei päästy, niin nyt mä missasin sitten jotain, oisinkohan mä voinut sanoa jotain, oisinko voinut saada jonkun kaavakkeen, kyselyn kotiin, että jos tulee jotain mieleen, niin voitko täyttää ja palauttaa tämän päiväkotiin. Tai esimerkiksi kun vanhemmat ei pääse jonnekin, niin tämmösiä asioita käytiin läpi ja puhuttiin, että tehtäisiin tämmöistä, mutta jos se olisi vielä paperilla kotiin, niin sitten voisi katsoa ja lukea ja jos tulee ehdotuksia lisää, niin voiko just huikata ja sanoa, kun hakee lasta, että siinä ei tule niin sanotusti huono omatunto, kun et päässyt, niin nyt olet huono vanhempi, että semmonen tuli mieleen.

Toivoessa vanhemmilta osallisuutta edellä mainittuihin toimintoihin, on mietittävä ja esitettävä eri vaihtoehtoja osallisuuden mahdollistumiselle. Heti toimintavuoden alussa olisi informaation jakamisen ohessa tärkeää keskustella vanhempien kanssa siitä, mitä odottavat päivähoidolta, mitkä kokevat tärkeiksi lapsensa hyvinvoinnin saavuttamiseksi ja mitä toiveita ja haluja heillä on yhteistyöhön ja osallisuuteen.

6.2.3 Arviointiin osallistuminen

Toiminnan arvioinnin osalta vanhemmat kokivat arvioinnin tärkeäksi ja halukkuutta osallistua arviointiin ilmeni paljon. Vanhemmat näkivät arvioinnin kehittävän ryhmän toimintaa sekä oman lapsen kehitystä. Mahdollisuus arvion antoon voisi vanhemmista tapahtua esimerkiksi lomakkeella, nimettömillä lapuilla, sähköisesti tai arvosanalla.

Voishan niitä olla, silloinhan se kehittäisi sekä lapsia, hoitajia että kun olisi joku välillä, että miten on mennyt ja ulkopuolisten näkökantoja.

Vanhemmilta voitaisiin vähän kysellä, mitä on tykätty, vaikka kuukausittain tai puolen vuoden välein mielipidekyselynä. Kyselyssä voitaisiin kysyä juuri oman lapsen kehityksestä.

Vanhemmilla arvioivat toimintaa monin tavoin. Jotkut vanhemmista kertoivat arvioivansa joka päivä ja antavansa palautetta henkilökunnalle riittävästi. Toisaalta arvioinnille ja ideoinnille kaivattiin rauhaa ja aikaa.

Jotkut haluaa antaa enempikin palautetta, mutta minusta suora palaute spontaanisti mieleen, suunniteltu arviotilanne tyhjä pää, ei tule mitään mieleen. Avoin vuorovaikutus.

Jotkut laput vaikka nimettöminä palauttaa, että saa rauhassa täyttää, kun tulee äkkiä, ei ole aikaa, niin sitten tulee illalla mieleen, että tuonkin olisi voinut sanoa.

Kaikki vanhemmat arvioivat toimintaa jatkuvasti omien ja lapsen kokemuksiin perustuen. Arvioinnilla on kulttuurissamme usein negatiivinen kaiku. Tärkeää olisi luoda ilmapiiri, jossa arvioimisen avulla päästäisiin yhdessä ryhmän kaikkien osapuolten kanssa yhdessä kehittämään toimintaa entistä paremmaksi.

6.2.4 Tiedon saaminen ja jakaminen

Yleisinformaation osalta vanhemmat olivat tyytyväisiä kuukausittain kooteihin jaettavaan paperiseen kuukausiohjelmaan, josta sai etukäteen tiedon toiminnasta ja tapahtumista. Myös mahdollisista muutoksista koettiin tiedotettavan riittävästi. Paperisten tiedotuslappujen rinnalle ehdotettiin myös sähköistä yhteydenpitoa. Sähköinen kanava palvelisi vanhemmista niin toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa, palautteen antamisessa kuin tiedottamisessa.

Olisi vaikka sivu päiväkodeille, missä voisi ilmoittaa, jos jostain muutoksia tulee. Kotona näkisi sitten saman tien, että ei tarvitse lähteä katsomaan, mitä muutosta on tullut.

Kuulas - hankkeen arvioinnissa nousi vanhemmilta tarve saada tietoa tulevien toimintojen merkityksestä esimerkiksi pienryhmätoimintaa koskien, Lisäksi haluttiin tietää eri toimintojen sisällöistä ja tarkoituksesta, mitä asioita niissä harjoitellaan ja mitä voisi harjoitella vielä kotona. Lisää informaatiota toivottiin myös päiväkodissa toimivien moniammatillisten työntekijöiden toiminnasta. Muutama vanhempi toivoi henkilökunnan kerտovan päivittäisissä kohtaamisissa lapsen päivän kulusta enemmän.

Välillä voisi kertoa, että miten päivän aikana on tapahtunut suurin piirtein, että olisi vanhemmillekin mukavaa, että kerrottaisiin, onko lapsi nukkunut.

Nukkumisen ja syömisen lisäksi toivottiin myös syvempää ja laajempaa tietoa lapsen päivään liittyvistä asioista, päästä jakamaan tietoa lapsen kokemuksista kodin ja päiväkodin välillä.

Kun lapsi oppii uusia asioita, niin ne on varmaan päiväkodissa tehnyt, kun hän oivalsi tällaisen jutun kotona, että sitten joskus jää vähän arvailun varaan, että onkohan tälleen tehty siellä, vai mistä hän on saanut sitten tämän idean toimia kotona tai leikkiä.

Vanhemmilla on halu syventää osallisuuttaan yhteisessä tavoitteellisessa, kasvatuksellisessa kasvatuskumppanuudessa henkilökunnan kanssa. Tämä ilmeni toiveena määrittää tarkemmin asioita ja taitoja, mitä lapsi voisi harjoitella päiväkodin ohessa myös kotona. Vanhemmat haluavat jakaa lastaan koskevaa tietoa henkilökunnan kanssa.

Sitä aattelee niin vaikeesti, ehkä se on, kai se on just sitä tiedon jakamista sen lapsen kehityksestä ja muuta tämmöistä. Et kivaahan se on nähdä ja olla yhteyksissä ja tietää tavallaan, mitä tapahtuu kodin ulkopuolella.

Hankkeen tekemässä haastattelussa vanhemmilta kysyttiin, kehen he ottaisivat yhteyttä, mikäli heillä ilmenisi lapsen kasvatukseen, kehitykseen tai omaan jaksamiseen liittyviä ongelmia. Ongelmista puhuminen henkilökunnalle ei osalle vanhemmista tuntunut ainoalta ratkaisulta. Osa koki vaikeaksi puhua itse ensin mahdollista ongelmista ja he odottivat henkilökunnan ottavan asian puheeksi. Vanhemmat odottavat kasvattajien kantavan oman vastuunsa kasvatuskumppanuudessa ja jakavan vanhemman kanssa mahdollisesti nousseen huolen.

Monissa päiväkodeissa on hankkeiden ja pysyvien mallien toteutuksena toiminut varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä osana päiväkotiyhteisöä vanhempien yhteistyökumppanina. Tutkimuskohteena olevassa päiväkodissa kokeilua kesti loppukevään ajan, mutta vanhemmat eivät juuri ottaneet kontaktia työntekijään. Ehkä toimintamalli edellyttää toimiakseen vielä totuttelua. Tarve perhetyöntekijän työpanokselle päiväkodissa on kuitenkin todellinen. Vanhemmalle saattaa olla helpompi avautua asioistaan henkilölle, jota ei päivittäin kohtaa lapsensa hoitopaikassa. Päivähoidon kasvattajien ammattitaito liittyy pääasiassa vanhempien kanssa yhteistyössä totuttettavaan kasvatukseen ja siihen liittyviin asioihin, vanhempien syvempi auttaminen kuuluu sen lajin asiantuntijoille.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vanhempi liittyy päiväkotiin lapsensa kautta. Vanhempien suhde ja kokemus päiväkodista rakentuu oman, henkilökohtaisen suhteen kautta, mutta myös lapsen kokemusten kautta. Vanhempi muodostaa suhteen päiväkotiin pitkälti sen perusteella, miten oma lapsi viihtyy päiväkodissa, toimii ryhmässä sekä kehittyi suhteessa omiin kykyihinsä ja ryhmän toisiin lap-

siin. (Kekkonen 2012, 152.) Vanhemman kokemus osallisuudesta määrittyy myös sen mukaan, miten hän kokee voivansa vaikuttaa oman lapsensa hyvinvointiin päiväkodissa.

Ryhmän vanhempien kokemus ja näkemys osallisuudesta ilmeni osallistumisena ryhmän toimintaan, kokemuksina vastavuoroisesta vuorovaikutuksesta henkilökunnan kanssa sekä tutustumisena toisiin vanhempiin. Vanhemmilla on haluja, ideoita ja voimavaroja vahvistaa osallisuuttaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja tiedottamiseen.

Vanhempien kokemus osallisuudesta toteutuu lapsesta välittyvän tiedon kautta. Luottamus päivähoitoon syntyy ja rakentuu varsinkin päivittäisissä työntekijöiden, lapsen ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa. Osa haastatelluista vanhemmista toivoi henkilökunnan kertovan laajemmin lapsen päivän kulusta, mikä nousi esiin myös muissa vanhempien osallisuutta koskevista opinnäytetöissä. (Lehtonen ym. 2013, Kiiskinen & Korpi 2011.) Vanhemmat haluavat jakaa ajatuksiaan juuri omasta lapsestaan ja kuulla lapsen hoitopäivään liittyvää tietoa. Arkipäivän kokemukset, sattumukset ja pohdinnat lapsen päivästä auttavat vanhempia muodostamaan kokonaisemman kuvan lapsesta ja liittymään päiväkotiaikaiseen lapsen elämään. Päivittäisistä tapahtumista kertoessaan työntekijä välittää vanhemmalle myös sen, miten näkee juuri hänen lapsensa. (Kaskela & Kronqvist 2007, 21, 45.)

Päivittäisen tiedon lisäksi vanhemmat ilmaisivat halua syventää kasvatuskumppanuutta ja jakaa myös tavoitteellista ja kasvatuksellista, lasta koskevaa tietoa työntekijöiden kanssa. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja ryhmän työntekijät jakavat tietojaan, taitojaan, näkemyksiään, osaamistaan ja ymmärrystään lapsen parhaasta puhuen, neuvotellen ja sopien. Avoimen vuoropuhelun kautta lasta lähellä olevien aikuisten on myös helpompaa jakaa arjen hoito- ja kasvatusvastuuta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 21.) Tavoitteena on saavuttaa tasavertainen vuorovaikutussuhde, jossa yhdessä pohtien jaetaan molempien näkemyksiä asiasta.

Kasvatuskumppanuuden edellytyksiä ovat vastavuoroinen, jatkuva ja sitoutunut vuorovaikutus vanhempien ja henkilökunnan välillä. (Karila ym. 2006, 94.) Vanhempien kokema päiväkotiryhmän rento, avoin ja kiireetön ilmapiiri nähtiin edesauttavan vanhempien osallisuuden toteutumista, helpottavan päivittäistä kanssakäymistä ja lähentävän keskinäisiä suhteita, mikä osaltaan madalsi vanhempien kynnystä osallistua toimintaan. Luottamuksen syntyminen teki puhumisen helpommaksi molemmille puolille.

Karila (2006) korostaa vanhempien ja kasvattajien vuorovaikutussuhteen merkityksellisyyttä myös lapsen kehityksen kannalta, toimiihan vuorovaikutus lapsen kahden kasvuympäristön yhdistävänä linkkinä. Työntekijän taito kohdata vanhemmat, suhtautuminen vanhempiin sekä vanhemmille välittyneet asenteet vanhempia ja lasta kohtaan ovat ensisijaisen tärkeitä yhteistyön onnistumiselle. Toinen tärkeä tekijä on avoimessa, suorassa suhteessa syntynyt luottamus, jossa kasvattaja hyväksyy vanhemmat, ottaa heidät vakavasti, on itse uskottava, puhuu totta eikä kerro lapsen asioita ulkopuolisille ilman vanhempien lupaa. Luottamus syntyy kohtaamisessa,

joka vaatii taitoa kuulla ja kuunnella, nähdä henkilön olemuksesta asioita ja taitoa olla läsnä juuri sillä hetkellä, erilaisuuden hyväksymistä ja sietämistä. (Koivunen 2009, 158–159.) Vanhemmat kohdattiin omana itsenään, heitä kunnioittaen. Keväällä kasvatuskumppanuuden koettiin syventyneen, mistä myös vanhemmat viestittivät haastattelussa.

Vanhemmat osallistuvat päiväkodin toimintaan laajentaakseen tietoa lapsensa toimintatavoista ryhmässä, päiväkodin toimintaympäristöstä ja kulttuurista sekä tutustuakseen lähemmin henkilökuntaan ja toisiin perheisiin. Isät ja äidit liittyvät lapsensa varhaiskasvatusympäristöön omaan lapseensa liittyvien tilojen, paikkojen, symbolien ja esineiden kautta. (Kekkonen 2012, 152.) Lapsen leikkiympäristöön tutustuminen teki lapsen päivittäisen hoitoympäristön vanhemmalle tutuksi ja tuotti heille turvallisuuden tunnetta.

Tapahtumiin osallistuessaan niiden toiminnallinen luonne helpotti vanhempia liittymään luontevasti osaksi yhteisöä. Toiminnallinen, rento vapaamuotoinen tapahtuma mahdollisti vanhempien toisiinsa tutustumisen. Ryhmän yhteisöllinen kokemus ja merkitys ovat hyvin yksilöllistä. Vanhemmat uskoivat yhteisön toimintaan osallistumisella olevan myönteistä vaikutusta sekä itselleen, perheelleen, että lapselleen.

Karilan (2006) mukaan yhteisöön kuulumisella ja sen toimintaan osallistumisella ihminen kehittyy ja oppii osallistuessaan sosiaaliin ja kulttuuriin toimintoihin omaksuen samalla niissä käytettäviä kulttuurisia käytäntöjä ja keskustelutapoja. Yhdessä toimiessaan yhteisön jäsenet oppivat tuntemaan toisiaan ja käsitykset ja havainnot toisistaan tarkentuvat. (Karila ym. 2006, 12.) Päiväkodin yhteisöllisyys helpotti myös kiinnittymistä omaan lähiyhteisöön ja asuinpaikkaan. Lapselle yhteisön merkitystä lapsen oppimiselle, kehitykselle ja hyvinvoinnille pidetään tärkeänä. (Karila 2006.) Vanhemmat kokivatkin toimintaan osallistumisensa mahdollistavan lapsensa oppimista yhteisen toiminnan kautta. Vanhemman osallistuminen ja kiinnostus yhteiseen toimintaan lisäsi lapselle kokemusta olevansa vanhemmalleen tärkeä.

Vanhempien tunne osallisuudesta välittyi myös tunteesta olevansa tervetullut ja osa lapsensa varhaiskasvatusyhteisöä. (Kaskela ym. 2006.) Vanhempien haastatteluissa ilmeni heidän toimintaan osallistumisen edellyttävän työntekijöiden taholta vanhempien kutsumista ja rohkaisemista osallistumaan toimintaan. Lehtosen ym. (2013) opinnäytetyössä työntekijöiden kiire koettiin esteeksi vanhempien osallisuudelle. Juuri kiireetön ilmapiiri nousi omassa työssäni mahdollistamaan vanhempien ja meidän kasvattajien väliselle kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle. Avoimet, hyvin luodut tilat ja toiminnot luovat monentasoisia liittymisen mahdollisuuksia, niin suhteessa lapseen, kasvattajayhteisöön kuin vanhempien vertaisryhmään (Kaskela ym. 2008, 26). Osallistumisen vahvistuminen on kiinni henkilökunnan asenteesta. Liika vanhempien osallistaminenkaan ei ole hyväksi, vaan saatetaan kokea painostuksena. Osallistamisen sijaan parempi olisi vanhempien osallisuuden mahdollistaminen tai osallisuuteen kutsuminen (Turja 2010, 47.)

Hujalan mukaan (2004) päivähoidon haasteena on viestittää odotuksia yhteistyöstä vanhemmille sekä selkiyttää, mitkä ovat heidän roolinsa, tehtävänsä, oikeutensa sekä vastuunsa. Tutkimus osoitti, että vanhemmilla on paljon ideoita ja resursseja olla osallisina päiväkodin toiminnassa monin tavoin. Vanhempien osallisuuden konkreettinen vahvistuminen edellyttää vanhempien ottamista mukaan kaikkiin päiväkodin toiminnan tasoihin suunnittelusta arviointiin erilaisin tavoin. Monipuoliset toteuttamisen muodot antavat vanhemmille mahdollisuuden valita osallisuutensa tasomien halujensa mukaan. Tämä edellyttää henkilökunnalta panostusta osallisuuden mahdollistajina.

8 POHDINTA

Kuulas-hankkeeseen osallistuminen oli lähtöpotku tiimillemme kehittää päiväkotiryhmässämme yhteistyömuotoja, jotka lisäisivät vanhempia osallistumista ryhmän toimintaan aiempaa enemmän. Kimmoke tuli ulkopuolelta ja innokkuus työn kehittämiseen löytyi kaikilta tiimin kasvattajilta.

8.1 Ryhmän toiminnan muuttuminen

Lähdimme suunnittelemaan vanhemmille suunnattua toimintaa erilaisten toiminnallisten tapahtumien muodossa. Ensimmäiseen yhteiseen tapahtumaan, aamupäiväiseen retkeen läheiseen luontoon, lähti mukaan kaksi vanhempaa. Osallistujamäärä oli alhainen, mutta tapahtuma sitäkin pidetympi. Pohdimme työryhmässämme, miten saisimme vanhemmat jäämään luontevasti joksikin aikaa päiväkotiin, mikä poiki idean kutsua heitä aamukahveille lasten aamupalan ajaksi. Aamukahvikustannukset maksoi Kuulas-hanke, mutta kahvipaketeista kertyneet kustannukset eivät loppujen lopuksi olleet kovin suuret.

Hankkeen keräämän palautteen mukaan vanhemmista aamukahville jääminen koettiin mieluisana tapahtumana varsinkin kotona päivisin olevalle vanhemmalle, mutta myös sisaruksille. Kahvihetki oli vanhemmista avoin tilaisuus tutustua toisiin vanhempiin, jutella keskenään niitä näitä, mutta halutessa myös mahdollisuus esimerkiksi toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Lisäksi vanhemmilta syntyi ehdotus siitä, voisiko mukana olo liittyä toiminnan seuraamiseen ja siinä samalla kahvin tarjoamiseen. Tästä tulisi heistä luonnollinen toiminta, jossa vanhempi pääsisi seuraamaan arjen toimintaa.

Vanhemman ehdotus osoittaa halukkuutta olla luontevasti osallisena seuraamassa toimintaa. Vanhempien kahvitusten kautta heidän läsnäolonsa tullessa tavaksi ja luontevaksi toiminnaksi, voisi heitä rohkaista jäämään myös pidemmäksi aikaa seuraamaan esimerkiksi laulutuoquioita, pienryhmätoimintaa ym. mitä päiväkodissa teemme. Tämä myös osoittaa, että vanhemmille päiväkodin arki ja toiminta on vierasta ja he ovat aidosti kiinnostuneita näkemään käytännössä, mitä päivät pitävät sisällään.

Osa vanhemmista jäi kahveille oma-aloitteisesti ja muistutti niistä meitä työntekijöitä, osa hienoisen houkuttelun myötä. Kahvihetkistä alkoi tulla

luonteva tapa niin vanhemmille, lapsille, kuin työntekijöillekin ja niissä virisi ajoittain mielenkiintoisia keskusteluja. Vanhemmat kertoivat lastensa jo muistuttavan heitä aamukahveista. Vähäisillä kustannuksilla tuotimme toimintamuodon, joka mahdollisti vanhemmat oman valinnan mukaan olevan osana lapsensa päiväkotia.

Isien ja lasten taidepläjäyksen suosio yllätti meidät kaikki. Yhteisestä toiminnasta nauttivat varsinkin lapset, mutta myös vanhemmat viestittivät lapsen kanssa puuhailun olleen mukavaa. Ilmapiiri aluksi oli hieman jännittynyt, mutta piirtämisen ja värittämisen käynnistyttyä, lasten ja vanhempien yhteinen puuhastelu sujui jouhevasti. Hauskaa oli seurata varsinkin isien puuhailua lastensa kanssa. Vuoden aikana vanhempien tullessa toisilleen tutummiksi myös heidän välinen vuorovaikutus lisääntyi.

Tapahtuma toteutettiin päiväkodin toiminta-aikana. Kun ajankohta oli vanhemmilla tiedossa riittävän ajoissa, vanhemmat pystyivät sovittamaan työn ohessa osallistumisen aamupäivällä. Syksyn mittaan vanhemmat viestittivät iltaisin järjestettävien tapahtumien ajankohdan sopivan useimmille paremmin mahdollistaen koko perheen mukanaolon. Siksi muutimme joitakin keväisiä tapahtumia alkamaan heti toiminta-ajan päätyttyä. Moni lapsi jäikin suoraan päiväkotiin suoraan vanhempien saapuessa paikalle tapahtuman alkaessa. Mietimme hankkeen työryhmän kesken tekijöitä, jotka edesauttaisivat vanhempien osallistumista. Hankkeen kustantamana päädyimme muutamassa tapahtumassa tarjoamaan perheille heti tapahtuman alkuun ruoan. Tällöin vanhempien ei tarvinnut hoidon ja tapahtuman välillä käydä kotona syömässä eikä tapahtuman ajankohta siirtynyt liian myöhään.

8.2 Osallisuuden mahdollistaminen

Ensimmäiseen aloitustyyppiseen aamukahvitukseen saapui vanhempia miltei joka perheestä. Tilaisuudessa kerrottiin vanhemmille toiminnasta, Kuulas-hankkeen mukanaolosta ryhmässä sekä kysyimme ehdotuksia tapahtumien teemoista, mutta toiveita ei ensimmäisessä kokoontumisessa esitetty. Tutkimustulosten mukaan vanhemmat osallistuivat mielellään juuri kaikkeen toiminnalliseen toimintaan ja ideoita niiden teemoista löytyi heiltä paljon. Vanhemmilta löytyi ajatuksia ja ehdotuksia, mutta niiden esittäminen vielä toiminnan alkuvaiheessa saattoi olla vaikeaa. Uskon, että uuden toimintavuoden alkaessa jo keskenään tuttujen vanhempien osalta ideoiden esittämisen olevan helpompaa. Kaikille vanhemmille voisi kyse- lyn toteuttaa myös kirjallisena.

Aloituskokoontumisessa vanhemmat voisivat keskenään koota odotuksiin päivähoidosta ja tärkeimpiä lapsensa hoitoon liittyviä asioita ja toimintatapoja, mitä haluaisivat päivähoidossa toteutettavan. Monissa päiväkotiryhmissä tätä jo varmasti toteutetaan. Yhdessä esitettyjä tavoitteita voitaisiin myöhemmin yhdessä arvioida, miettiä, miten niihin päästiin ja asettaa uusia tavoitteita. Päivähoidon ammattilaiset hoitavat kasvatustuun päivähoidossa edelleen, mutta vanhemmat voisivat osaltaan tuoda toimintaan omat vivahteensa ja painotuksensa.

Työntekijöinä olemme hankkeen myötä tiedostaneet vastuumme vanhempien osallistumisen ja osallisuuden kehittämisestä ja mahdollistamisesta. Olemme kutsuneet vanhempia yhteisiin toimintoihin ensin kirjallisesti ja ajankohdan lähestyttyä muistuttaneet suullisesti. Olemme pyrkineet tekemään osallistumisen helpoksi, selvittäneet mahdollisten kieltäytymisten syitä kuitenkin vanhempia liikaa ahdistelematta sekä poistaneet mahdollisia osallistumista estäviä tekijöitä. Mielestäni olemme toteuttaneet myös sosiokulttuurista innostamista saamalla vanhempien osallisuuden lisääntymään.

Uskon, että vanhemmat osallistuivat tapahtumiin melko mielellään. Hankkeen tekemän haastattelun mukaan äidit kuitenkin viestittivät isien askarrelleen isänpäivärobottinsa, koska eivät uskaltaneet olla tuomatta tarhatteille tuotoksiaan. Lapset olivat tuotoksista innoissaan, ja ehkä pienoinen painostuksenomainen kysely sai isät rakentamaan lastensa kanssa upeita robotteja.

Ymmärrämme, että osallistuminen on vanhemman oma valinta. Vanhempi on paras asiantuntija arvioimaan eri tilaisuuksien ja tapahtumien sopivuutta ja kiinnostavuutta itselleen ja lapselleen. Siksi tapahtumia pitääkin mielestäni olla sisällöltään erilaisia, jotta mahdollisimman moni löytäisi niistä itselleen sopivan. Vanhempien toiminnan suunnitteluun osallistuminen tekee toiminnan luonteen heille mieluisaksi, eivätkä vanhemmat osallistu tapahtumiin vain siksi, etteivät kehtaa niistä kieltäytyä. Toisaalta jotkut tapahtumat saattavat myöhemmin osoittautua arvioitua mukavimmiksi tai päinvastoin. Ja joskus meidän vanhempien on vaivauduttava lapsemme edun ja mielihalujen nimissä toimimaan vähemmän itsekkäästi. Joka tapauksessa jossakin olimme onnistuneet; ensimmäiselle retkelle osallistui kaksi vanhempaa, kun kevään viimeiselle yhteiselle retkelle vain kaksi vanhempaa oli estynyt sinne saapumasta.

Tutkimuksen edetessä ymmärsin, että vanhempien on vaikea ideoida toimintaa, josta heillä ei ole juurikaan käsitystä, mitä se voisi olla ja missä mittakaavassa. Vasta aiempaan kokemukseen pohjaava kokemus antaa perustaa arvioida ja verrata sekä ideoida uutta. Jo väliarviossa vanhemmilta syntyi ehdotuksia keväällä toteutettavasta toiminnasta, joiden mukaan myös muokkasimme suunnitelmiamme uusiksi. Meidän kasvattajien ei siis pidä heti alkumetreillä lannistua, vaikka vanhemmilta ei ideoita syntyisikään. Vanhemmat tarvitsevat tietoa ja esimerkkejä siitä, mitä yhteinen toiminta voisi olla. Oleellista on lähteä rohkeasti kokeilemaan ja järjestämään toimintaa. Koettua kokemusta on sitten helpompi arvioida ja kehittää.

Toiminnan järjestäminen itsessään ei kuitenkaan ole pääasia, vaan löytää vanhemmille tarkoituksenmukaista toimintaa päiväkotiyhteisössä. Vaikka toimintaa toivottiin järjestettävän yhdessä koko perheelle, uskon varsinkin isien tuntevan itsensä kotoisaksi heille ominaisessa toiminnassa, sisältöön ideat voitaisiin kysyä heiltä itseltään. Eräs isä ehdottikin pallopelejä yhteisen toiminnan aiheeksi. Isien itse ideoima toiminta olisi heille uskoakseni

mieluisampaa, kuin että osallistuu sinne uskaltamatta kieltäytyä tarhatätien edessä.

8.3 Ammatillisuuden kehittyminen

Toimintavuoden alkuaikana pohdimme välillä yhdessä työtoverin kanssa, onko tämä touhumme nyt sitten jotenkin erilaista ja ihmeellistä? Totesimme, että ilman hankkeen mukanaoloa yhteisiä tapahtumia lapsille ja vanhemmille ei olisi järjestetty niin monia, eikä ainakaan säännöllisiä aamukahvituksia. Lisäksi uskon, että suhteemme vanhempiinkin muuttui jollain tavoin tutummaksi. Myös vanhempien kohtaamisiin panostaminen tuotti suhteen lähenemistä molemmiin puolin. Keskusteluaiheet ja ilmapiiri syvenivät ja rentoutuivat kevään myötä. Omakohtaisesti havahduin kasvat keskusteluun valmistautuessani vuodenvaihteen tienoilla siihen, että keskusteluun meneminen tuntui itsestä aiempaa helpommalta ja luottavaisemmalta.

Päivähoidon aloitusvaihe on suuri muutos koko perheelle. Alkuvaiheessa vanhemmat ovatkin usein lapsen tukena päiväkodin arjessa eripituisia aikoja. Itselleni vanhempien läsnäolo ryhmän arjessa vaati hieman totuttelua. Kun oivalsin, että vanhemmat lapsen tukena olemisen ohessa tarkastelivat meidän kasvattajien toimintaa ja kasvatustapojamme, rohkaistuimme toimimaan omana itsenäni. Keväällä vanhemmat jo ikään kuin sulautuivat osaksi ryhmää.

Tiimin jäsenten kesken jaoimme kokemuksia siitä, kuinka huomaamattamme rohkaistuimme toteuttamaan kasvatustapojamme syvällisemmin yhdessä vanhempien kanssa. Rohkaistuimme ohjeistamaan vanhempia esimerkiksi rajojen asettamisessa niin kotona, kuin päiväkodissa esimerkiksi hakutilanteissa. Lisäksi myös vanhemmat uskoakseni seurasivat avoimemmin meidän kasvattajien työtä lasten parissa toimiessamme. Suurin anti vuorovaikutussuhteen lähentymisessä oli vanhempien osallisuuden kasvamisen myötä myös oman ammatillisuuden vahvistuminen.

Otimme tietoisesti kontaktia vanhempiin lähestymällä ja keskustelemalla arkisissa kohtaamisissa. Keskustelimme keskenämme usein suhteestamme vanhempiin. Periaatteenamme oli olla arvostelematta vanhempia. Jokaisella vanhemmalla ja perheellä on omat tapansa ja keinonsa elää arkeaan. Joskus arjen sujuminen ei aina suju, lasten käytöksessä voi ilmetä ei-toivottuja piirteitä ym. Tällaiset tilanteet ovat vanhemmille todellista arkea, joihin heillä itsellään ei aina löydy voimia muuttaa niitä paremmaksi, vaikka niin haluaisivatkin. Näissä tilanteissa vanhempi ennen kaikkea kaipaa ymmärrystä ja tukea kertoa mahdollisista vaikeuksista tilanteista ja asioista sekä yhteisen keskustelun kautta etsiä ratkaisuja ja tarvittaessa apua tilanteen muuttamiselle toivottuun suuntaan.

Meidän ei tarvitse hyväksyä kaikkia vanhempien toimintamalleja, mutta voimme vastavuoroisessa keskustelussa pohtia niitä yhdessä sen sijaan, että ilmaisemme heti ikään kuin arvostelemaan asenteen vanhempiä kohtaan. Uskon, että useat vanhemmat itse tiedostavat mahdolliset ongelmansa, mutta eivät kykene aina keskustelemaan niistä avoimesti tai löytämään

niihin itse ratkaisuja, sillä silloinhan ne eivät heille enää ongelmia olisi-kaan. Ehkä tähän on syynä se, että he pelkäävät meidän ammattilaisten arvostelua ja huonommuutta vanhempina ja kokevat meidät etäisinä kasvatuksen asiantuntijoina. Kuitenkin kasvatuskumppanuuden tarkoitus on yhdessä tasavertaisina tehdä kasvatustyötä rinnakkain. Myöskään me päivähoidon kasvattajat emme aina ole oikeassa eikä meidän ratkaisumme ja toimintaperiaattemme ole ainoat oikeat. Hieman siis voimme katsoa peiliin. Uskon, että ryhmämme ei-arvosteleva asenne heijastui myös vanhemmille, mikä osaltaan selitti keskinäisen lähentymisemme toimintavuoden aikana.

Vanhemmat siirtävät varsinkin alussa tietoa lapsestaan meille työntekijöille, tapa ja asenne, miten kuuntelemme ja kuulemme vanhempia muokkaa paljon kumppanuussuhdetta heti alkumetreistä. Saamansa vastaanoton perusteella vanhemmat rohkaistuvat tai vetäytyvät yhteistyöstä. Tarkoitus ei toki ole tarjota päivähoidossa yksilöllistä all inclusive -hoitoa lapsille, mutta pieninkin huomioon hoidosta voidaan tehdä yksilöllisempää lapsen ja perheen kannalta. Jos haluamme vanhempien osallisuuden vahvistumista, tulee meidän osoittaa vanhempien esittämien toiveiden olevan meille merkityksellistä. Kohtuus ja maalaisjärki toki säilytetään, mutta mielestäni emme voi peilata vanhempien toiveita omiimme, vanhemmilla ja lapsilla on oikeus arvottaa omat tapansa ja ominaisuutensa itse, keskustelemalla löydetään varmasti ratkaisu, joka tyydyttää sekä vanhempia, lapsia sekä päiväkodin toimintaa.

Joimme aamukahvit ryhmätilassa lasten aamupalan lomassa. Toinen työntekijä hoiti aamupalan toisen vastaanottaessa perheitä. Myös vanhempien aamukahvien aikana luonnollisesti nautimme kahvia yhdessä vanhempien kanssa. Hakutilanteissa on tavallista, että yksi kasvattaja kohtaa lasta hakemaan tulleen vanhemman sekä lähtevän lapsen vastaten samalla koko muusta lapsiryhmästä. Varsinkin silloin, kun lapsia on vielä paljon hoidossa, olisi hyvä, jos vastuu jakautuisi useammalle ryhmän kasvattajalle. Tämä edellyttäisi muutosta päiväkotien toimintakulttuuriin, jossa ryhmän viimeisessä vuorossa oleva työntekijä tulee ulos vasta edellisen lähtiessä.

Koimme tiimissämme murtavamme perinteisiä toimintakulttuureita työntekijöinä. Aamuisin kaikki aikuiset olivat läsnä lapsiryhmässä riippumatta vuorostaan, iltavuorolainen ei jäänyt sisälle laittamaan sänkyä tai valmistelemaan toimintaa, vaan vastasi omasta pienryhmästään. Meitä edesauttoi ryhmän poikkeava toiminta-aika, mutta mielestämme pienryhmätoiminta olisi toteutettavissa ja muokattavissa aamupäivisin kolmella aikuisella, vaikka kolmas tulisi työvuoroon vasta myöhemmin. Epävirallisista eduista ja tavoista on ehkä vaikea luopua, mutta esimerkiksi kaikkien kasvattajien aamukahvikierros kahvihuoneessa siirtää ryhmän toiminnan aloittamista paljon. Kehitettävää mielestäni on työkäytännöissämme, vaikka kaikki lukijat eivät tästä ajatuksesta välttämättä pidäkään.

Luonteva ja luottavainen suhde molemmin puolin antaa tilaa keskustella tasavertaisesti omina persoonina. Se ei tarkoita ammatillisuuden menettämistä, liian ystävyysuhteen syntymistä, vaan luontevaa yhdessäoloa, joka mahdollistaa asioiden esiin ottamisen, mieltä painamaan jääneiden asioi-

den uudelleen esiin nostamisen ja oman, eriävänkin, mielipiteen ja ajatus-
ten jakamisen toisen kanssa. Epäselviksi jääneet asiat voidaan ottaa uudel-
leen puheeksi ja varmistaa, että molemmat ovat ymmärtäneet toisiansa.
Tasavertaisen kumppanuuden edellytys on kaikkien osapuolten osallistu-
minen keskusteluun omalla kielellään. Tulkkipalvelujen käyttöön varhais-
kasvatuksessa tulisikin mielestäni saada enemmän määrärahoja.

Tutkimusvastauksista voi kuitenkin päätellä, että vanhemmat toivoivat
myös syvempää kasvatuksellista keskustelua kasvattajien kanssa, lapsen
hyvinvointia ja kehitystä edistävää yhteisten tavoitteiden arvioimista, aset-
tamista ja tarvittavien harjoitusten tekemistä niin päiväkodissa, kuin koto-
na. Aidon kasvatuskumppanuuden toteutuminen edellyttää molempien
osapuolten sitoutumista.

8.4 Yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen merkitys

Tavoite mielestäni olisi, että päiväkoti olisi avoin yhteisö, jossa vanhem-
mat liikkuisivat luontevasti osana koko yhteisöä, jäisivät kahville, kun se
heille olisi sopivaa, seuraisivat ja osallistuisivat kaikkeen haluamaansa
toimintaan, organisoisivat erilaista toimintaa yhdessä ja keskenään. Toi-
minnasta tulisi jatkumo myös sisaruksille, joiden hoitosuhde päiväkotiin
on päättynyt, mutta palaavat tapahtumiin sisarustensa kanssa. Kaikille päi-
väkodissa hoidossa olleille lapsille ja perheille voisi joskus järjestää yhtei-
sen tapahtuman. Päiväkodista tulisi ikään kuin toimintakeskus koko lä-
hiyhteisön lapsiperheille.

Päiväkodeissa on vapaata tilaa esimerkiksi iltaisin perheiden ja lähialueen
asukkaiden käyttöön. Muutenkin toimintaa voisi laajentaa kutsumalla mu-
kaan eri-ikäistä alueen väestöä. Vanhempien sitoutuessa toimintaan ottai-
sivat he uskoakseni vastuuta myös yhteisten tilojen hoidosta. Päiväkodeis-
ta voisi tulla ikään kuin lähikulttuurikeskuksia monenlaiselle toiminnalle.
Tämä ajatusleikki on varmaankin hyvin etäinen toteutettavaksi, mutta silti
herättelee ajatuksia kehittää sitä pienin askelin.

Yhteinen toiminta vanhempien kanssa voi olla moninaista; kasvatuksellis-
ta, tiettyyn tavoitteeseen tähtäävää, tai vanhempien niin halutessa yhtä
merkityksellistä yhdessä oleilua, ilman syvällistä tavoitetta. Pääasia että
toimitaan yhdessä, mikä aina tuottaa kokemuksia, joiden myötä herää uu-
sia ajatuksia ja ideoita uuteen toimintaan ja pohjaa arvioitavaksi, uuden
kehittämiseksi. Yhtenä toimintamuotona voisi olla myös vanhempien kes-
kinäinen vertaistoiminta. Ilman työntekijöiden läsnäoloa toiminnan luonne
ja ilmapiiri olisi erilainen ja vanhempien keskinäinen mielipiteiden vaihto
voisi olla vapaampaa.

8.5 Toimintamallin jatkaminen ja syventäminen

Ryhmämme tavoitteena oli vahvistaa lasten ja vanhempien välistä vuoro-
vaikutusta. Ensimmäisenä toimintavuotena kehittelimme toimintamallia,
seuraava askel onkin syventää toimintaa ja kasvatuskumppanuutta entises-
tään, etsiä ja suunnitella toimintamuotoja nimenomaan lasten ja vanhem-

pien vuorovaikutusta vahvistavaksi. Toiminnan syventyessä päästään paremmin pureutumaan itse toiminnan sisältöön ja sen tavoitteisiin, vanhempien läsnäoloon myös arjen toiminnassa sekä pienryhmätoiminnassa.

Tiimimme kasvattajille vanhempien mukanaolo on jatkossakin itsestään selvää, ja suhdetta ja osallisuutta pyritään ennestään syventämään. Toimintamalliamme lähdetään jalkauttamaan myös muihin varhaiskasvatussyksiköihin. Emme saaneet toiminnastamme pelkkää positiivista palautetta, vaan hankkeen loppuessa toimintamuodon jatkaminen kyseenalaistettiin, toiminnasta koettiin aiheutuvan henkilökunnalle ylimääräistä rasitetta ja toiminnasta aiheutuvien kustannusten uskottiin olevan este toteutumiselle. Toiminnan koettiin olevan jo nykyisin käytössä eikä sinällään tuonut toisille mitään uutta tietoa. Totta onkin, että monissa päiväkodeissa tehdään jo hyvää yhteistyötä vanhempien kanssa. Omat kokemuksemme toimivasta yhteistyömallista eivät kuitenkaan poista muiden ansioita. Oman työn kehittäminen tulevana sosionomina on mielestäni juuri se työn suola

Hankkeeseen osallistuminen edellytti tiimiltämme paljon panostusta, mutta tekemämme työn anti korvasi kaiken vaivannäön. Vietimme aikaa vanhempien kanssa toiminta-ajan ulkopuolella, mutta vanhempien ja lasten tyytyväisyys korvasi kaiken. Yhteisen toiminnan eteen tehty työ maksoi itsensä takaisin luottamuksen kasvamisen myötä syventäen kasvatuskumppanuutta. Perustyötä tekemällä, pienillä kustannuksilla, omaa asennetta muuttamalla, saimme vanhempien osallistumista ja osallisuutta lisättyä.

Hankkeeseen sukellettuamme kokemusten jakaminen oman talon sisällä unohtui, emmekä ehtineet keskustella hankkeesta muiden ryhmien työntekijöiden kanssa riittävästi. Vastaisuudessa hankkeen toteuttaminen voisi olla koko talon asia, mikä mahdollistaisi vertaiskokemuksia ja kehittäviä keskusteluja laajemmin. Samalla kehitettävä toiminta ei olisi vain yhden ryhmän juttu, hankkeesta koettu hyöty jakautuisi kaikille, eikä osalle jäisi vain tunne toimivansa toisten osallistumisen mahdollistajina.

Toivoessamme vanhemmilta vahvempaa osallisuutta päiväkodin toimintaan, tulee meidän pohtia, mihin haluamme vanhempien puuttuvan ja vaikuttavan. Mielestäni meillä on vielä oppimista siinä, että otamme vanhempien kritiikin ja palautteen herkästi itseemme sen sijaan, että näkisimme sen haasteena ja rikkautena kehittää työtämme yhdessä vanhempien kanssa. Toiminnan arvioinnin sijaan voisimme puhua toiminnan kehittamisestä.

Tutkimuksen kautta sekä itselleni että tiimillemme välittyi paljon tietoa, jota hyödyntää omassa ja ryhmän toiminnassa. Itse havahduin päivittäisissä kohtaamisissa kertomaan vanhemmille konkreettisemmin ja laajemmin lapsen päivän kulusta. Tutkimuksen kautta minulle avautui vanhempien ajattelumaailma ja merkitys yhteistyöllemme ja osallisuudelle. Vanhemmille lapsen päivän tapahtumat ovat ainutlaatuisia. Niiden kautta vanhempi pääsee osalliseksi myös lapsen päiväkodissa viettämäänsä aikaa koskeviin asioihin. Yhteisten kokemusten kautta on myös helpompi keskustella

lapsen kehityksestä ja toiminnan tavoitteellisuudesta kehityksen tukemiseksi.

Tutkimus myös vahvisti, että vanhempien osallisuuden aito toteutuminen ei synny välttämättä heti, vaan vaatii tutustumista ja tunnustelua, luottamuksen kasvamista ja aikaa. Luontevan toiminnan kautta vanhemmat eivät koe itseään ulkopuoliseksi, vaan sulautuvat helposti ryhmään, joka vielä paljolti on meidän kasvattajien hallinnoimaa maaperää. Osallisuuden toteutuminen edellyttää työntekijöiltä asennetta haluta mahdollistaa vanhempien mukana olo, kutsua heidät mukaan toimintaan, tehdä ilmapiiri sellaiseksi, jossa vanhempi kokee itsensä kotoisaksi ja tervetulleeksi jäseneksi yhteisössä. Avoimen ilmapiirin myötä uskon vanhempien myös uskaltautuvan rohkeammin ilmaista kehitettäviä asioita, antamaan myös kielteistä palautetta helpommin, jotta pääsemme aidosti yhdessä kehittämään päiväkotikulttuuria yhteisöllisemmäksi ja yhteiseksi paikaksi.

Vanhemmilta löytyy paljon voimavaroja kehittää ja ideoida yhteistä toimintaa ja osallisuuden toteuttamismuotoja. Myös päiväkodin on vastattava ajan hengen asettamiin tarpeisiin ja tultava mahdollisuuksien mukaan vastaan takaamaan eri tavoin ja menetelmin vanhempien haluaman osallisuuden toteutuminen. Vanhemmat eivät osallisuudeltaan pyydä mahdottomuuksia ja eri näkökannoista keskusteleminen avartaa kaikkien osapuolten näkökantoja. Uskon lopulta hyvien perustelujen takaa löytyvän kaikkia tyydyttäviä toimintamuotoja. Vanhempien osallisuuden kasvaessa myös heidän sitoutumisensa toiminnan toteuttamiseen lisääntyy vähentäen henkilökunnan osuutta. Vanhemmat tarvitsevat kuitenkin tietoa, millaisiin asioihin he konkreettisesti voivat vaikuttaa, mihin heidän odotetaan ottavan kantaa ja mihin heidän mielipiteensä ja toivomuksensa voivat johtaa.

Työntekijöiden, lasten ja vanhempien vaihtuessa toiminnan arviointi ja suunnittelu tulee tehdä uudelleen joka syksy. Kaikki osapuolet ovat yksilöitä omine toiveineen ja tarpeineen, eikä sama malli niin kuin aina ennenkin toimi välttämättä seuraavana vuonna.

8.6 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksen kannalta toimiminen ryhmässä sekä tutkijan, että työntekijän roolissa osoittautui kaksijakoiseksi. Toisaalta toimintaan osallistuminen antoi itselle kokemuksellista tietoa. Kuitenkin toiminnan käytännön toteuttaminen esti täysipainoisen havainnoimisen. Myös haastattelutilanteiden osalta koin haasteena erottaa kasvattajan ja tutkijan roolit toisistaan. Tutkimusmateriaalia minulle kertyi jo viidestä haastattelusta mielestäni riittävästi. Halusin tarjota vastausmahdollisuuden kuitenkin kaikille ryhmän vanhemmille, joten keräsin lopun materiaalin kyselylomakkeella. Tulkin välityksellä tehty haastattelu mahdollisti vanhemman osallistumaan haastatteluun omalla kielellään. Kirjallisina vastauksina annetusta materiaalistakin välittyi kuitenkin riittävästi tietoa. Osa haastateltavista koki kotona täytetyt haastattelukaavakkeet suullista paremmaksi. Toisaalta spontaanisti annetut vastaukset voivat olla aidompia, kuin pidempään harkitut.

Haastattelijana toimiessani toimin kaksoisroolissa. Työntekijänä vanhemmat olivat minulle tuttuja ja osallistuivat mielellään haastatteluihin. Voidaan myös pohtia, olisivatko vanhemmat vastanneet samalla tavoin, jos haastattelijana olisi ollut ryhmän ulkopuolinen henkilö? Arastelevatko vanhemmat esittää kritiikkiä peläten mahdollisen negatiivisen palautteen heijastumista oman lapsen hoitoon ja kohteluun? Tutkimuksen kohteena olevassa ryhmässä työskennellessä asioita saattoi myös tarkastella liian läheltä ja moni näkökulma jäädä tarkastelematta. Toisaalta tutkittavaa jää aina.

Tutkimus rajattiin koskemaan yhden päiväkotiryhmän vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia, joten tulokset eivät ole yleispätevää tietoa. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa vanhemmilta hyödynnettäväksi päiväkotiryhmän toiminnan ja yhteistyön kehittämiseen. Aineiston tehtävänä ei ole totuuksien todistaminen, vaan totuuksien etsiminen. Tutkimustulokset tukevat teoriaosuudessa esiteltyjä käsitteitä. (Eskola & Suoranta 2008, 213). Tutkimuksen toivotaan herättävän lukijassa ajatuksia ja innostusta.

Tutkijana esitin tuloksissa rehellisesti vanhempien esittämiä ajatuksia nostamalla niistä esiin asioita, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Litteroin nauhoitetut haastattelut ja kyselylomakkeiden vastausmateriaalit sanatakkasti ja jaoin ne jo haastatteluvaiheessa muodostamiini teemoihin. Esitin tutkimusraportissa tulkintojeni vahvistukseksi suoria lainauksia vanhempien haastatteluista. Tutkimustulokset on käsitelty luottamuksellisesti eikä tuloksissa käytetystä tiedosta ei ole tunnistettavissa haastatteluun osallistujia. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa perusteltua ja totuudenmukaista päiväkotiryhmän toimintaa, yhteisöä ja yhteiskuntaa hyödyttävää tietoa. (Eskola & Suoranta 2008, 2012.)

Vanhempien osallisuutta käsittelevä opinnäytetyö saa myös jatkoa. Päiväkodissamme tullaan tekemään koko päiväkotia koskeva opinnäytetyö, jossa tutkitaan vanhempien osallisuuden mahdollistamista sekä henkilökuntaa että vanhempia haastatteleamalla. Opinnäytetyön myötä heräsi itselläni innostus tutkia asioita pienemmässä mittakaavassa jatkossakin. Tutkimusprosessin aikana luin paljon alan kirjallisuutta ja tutkimuksia, mitkä avasivat teoriaa ja vahvistivat osaltaan käytännön oikeaksi. Ryhmässämme toteutetun Kuulas-hankkeen ja tekemäni tutkimuksen myötä olen saanut paljon eväitä omaan työhöni ja vahvistusta kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen. Koinkin itseni etuoikeutetuksi päästessäni mukaan hankkeeseen. Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön osalta voisi todeta alussa tavallista suuremman panostuksen maksavan itsensä takaisin yhteistyön muuttuessa luontevaksi osaksi arkea.

LÄHTEET

- Eriksson, E. & Arnkil, T. E. 2005. Huoli puheeksi. Stakes. Oppaita 60. Helsinki: Gummerus
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen M., Nummenmaa, A-M. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino
- Karila, K. 2012. Kohti osallistavaa toimintakulttuuria. Viitattu 12.6.2013. http://blogs.helsinki.fi/lto-koulutus120vuotta/files/2012/10/KarilaKirsti_osallisuus19102012.pdf
- Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuunnauksia. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Oppaita 63. Stakes. Jyväskylä: Gummerus
- Kaskela, M. & Kronqvist, E - L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Stakes. Jyväskylä: Gummerus
- Kaste-hanke 2012. Viitattu 28.8.2012. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/ohjelmat/kaste
- Kattainen, P. & Kortelainen, M. 2009. Vanhempien kokemuksia osallisuudesta lastensa päivähoitoon päiväkotit Lumilinnassa. Opinnäytetyö. Savonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 9.1.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200912067146>
- Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Stakes. Raportteja 281. Jyväskylä: Gummerus
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoitoon diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Tampereen yliopiston Kasvatustieteiden laitos. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy. THL. Viitattu 12.6.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f>
- Kiiskinen, J. & Korpi, K. 2011. Vanhempien osallisuus Lastentalon päiväkodissa. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 12.6.2013. http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32901/kiiskinen_johanna_korpi_kaisa.pdf?sequence=1
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus

Korhonen, M. 1989. Käytäntöshokki. Tutkimus Mutalan päiväkodin toimintatavan muutosprosessista. Teoksessa: Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen M., Nummenmaa, A-M. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, (67–68)

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino

Kurki, L. 2011. Sosiokulttuurinen innostaminen yhteisötyönä. Teoksessa Ruuskanen, P., Savolainen, K. & Suonio, M. (toim.) Toivo sosiaalisessa. Unipress ja kirjoittajat, 39–68.

Kuulas-hanke 2012a. Esittely ja toimintasuunnitelma. Pdf-tiedosto. Viitattu 28.8.2012.

<http://www.hameenlinna.fi/pages/388645/KUULAS%20diat%2016.2.12.%20esittely%20ja%20toimintasuunnitelma>.

Kuulas-hanke 2012b. Riihimäen varhaiskasvatus. Viitattu 28.8.2012.

<http://www.riihimaki.fi/Riihimaki/Koulutuspalvelut/Paivahoito/Paivahoito/Paivakodit/Peltosaaren-paivakodit/Peltosaari/Kuulas-hanke/>

Könönen, K. 2007. ”Kumppanuus on tiiviimpää kuin yhteistyö.” Maa-hanmuuttajataustaisten vanhempien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta varhaiskasvatuksessa. Pro gradu. Helsingin yliopisto. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Viitattu 12.6.2013.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20130/kumppanu.pdf?sequence=1>

Lehtonen, I., Luosujärvi, J. & Puttonen, S. 2013. Vanhempien kokemuksia osallisuudesta oululaisessa päiväkodissa. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 12.6.2013.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61612/lehtonen_luosujarvi_puttonen.pdf?sequence=1

Mäkitalo, A R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, T. (toim.) 2011. Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Soccan ja Heikki Waris-instituutin julkaisusarja nro 26, 2011. Yliopistopaino. Viitattu 28.12.2012.

http://www.socca.fi/files/1373/Loytoretkella_osallisuuteen_kehittamista_ja_tutkimista_paivakodin_arjessa_II.pdf

Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) 2011. Lapsi ja kieli. Opas 13. Helsinki: Unigrafia Oy

Ollila, J., Tirola, J. & Raiskio, T. 2011. Vanhempien kokemuksia osallisuudesta päivähoitopalveluissa. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 28.8.2012.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011112315293>

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 7. Viitattu 9.1.2013.

<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/@Bin/1911491/mit%C3%A4%20mieht%C3%A4!%20raporttiCS3.pdf>

Päiväkoti Saturnuksen varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 27.11.2012.
http://www.riihimaki.fi/Tiedostot/RIIHIM%C3%84KI_tiedostot/RmkPerusturva/P%C3%A4iv%C3%A4hoito/Peltosaaren%20p%C3%A4iv%C3%A4koti/vasu%20kuvilla%205.3.pdf

Pääkkö, S. 2010. Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta avoimessa päiväkodissa. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 12.6.2013.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23079/Susanna_Paakko.pdf?sequence=1

Ruusuvuoro, J. & Tiittula, L. (toim.) 2009. Haastattelu.2.p. Tampere: Vastapaino

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006.
KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.1.2013.
<<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Syrjänen, E., Eronen, A. & Värri, V-M. (toim.) 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen yliopisto

Turja, L. 2010. Lapset osallisina – kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry

Varhaiskasvatussuunnitelma 2008. Viitattu 27.11.2012
http://www.riihimaki.fi/Tiedostot/RIIHIM%C3%84KI_tiedostot/RmkPerusturva/P%C3%A4iv%C3%A4hoito/Varhaiskasvatussuunnitelma%20.PDF

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes. Oppaita 56. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 18.2.2012
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

OPINNÄYTETYÖN HAASTATTELUKYSYMYKSET:

Millaisia kokemuksia vanhemmilla on osallisuudesta?

Mihin toimintaan olet osallistunut?
Mikä sai sinut osallistumaan?
(Mikä sai sinut olemaan osallistumatta?)
Mikä oli paras anti?
Miksi se oli parasta?
Mikä oli huonoa?/ Mitä voisi kehittää?
Miksi se oli huonoa?

Millaiseen päiväkodin toimintaan vanhemmat haluaisivat osallistua?

Mihin asioihin ja/tai toimintaan haluaisit osallistua?
Miksi juuri tällaiseen toimintaan?
Koetko voivasi vaikuttaa toimintaan?
Kyllä – Miten?
En – Mikä mielestäsi helpottaisi mahdollisuutta vaikuttaa toimintaan?

Jos sinulla olisi mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin asioihin, mihin haluaisit vaikuttaa?
Haluaisitko vaikuttaa:

- toimintaan
- tiedon saamiseen
- suunnitteluun
- toteutukseen
- arviointiin
- johonkin muuhun?

Mitä vanhemmista on vanhempien osallisuus päiväkodin toimintaan?

Millaisena koet suhteesi päiväkotiin?
Onko suhteesi päiväkotiin muuttunut tämän vuoden aikana?
Millaisena koet suhteesi toisiin vanhempiin?
Mitä merkitystä vanhempien osallistumisella on sinulle?

KYSELYLOMAKE

Hei!

Opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi ja tutkin opinnäytetyössäni vanhempien mukana olemista päiväkodin toiminnassa. Kerään tutkimusaineistoni keräämällä Aurinkometsän vanhempien kokemuksia ja näkemyksiä heidän mukana olemisestaan päiväkodin toiminnassa. Haastatteluvastaukset käsittelem nimettöminä. Tutkimuksen tavoitteena on kehittää päiväkodin toimintaa ja yhteistyötä vanhempien kanssa. Kiittäen Tuula Viuha

Vanhempien kokemukset...

1. Miten olet ollut mukana lapsesi päiväkodin toiminnassa?

2. Mikä sai sinut olemaan mukana mainitsemassasi toiminnassa?

Mikä oli paras anti? / Parasta ollessasi mukana mainitsemassasi toiminnassa?

3. Olisiko jotain voinut tehdä toisin? Olisiko jotain kehitettävää?

Tulevaisuus....

4. Millaiseen toimintaan osallistuisit mielelläsi lapsesi päiväkodissa?

5. Miksi juuri tällaiseen toimintaan?

6. Onko sinulla ehdotuksia, miten vanhemmat voisivat olla mukana esimerkiksi

- a. Toiminnan suunnittelussa

- b. Toiminnan toteuttamisessa

c. Arvioinnissa, palautteen antamisessa

d. Tiedon saamisessa

e. Jossakin muussa?

7. Onko jotain asioita jotka helpottaisivat vanhempien mukana olemista päiväkodin toiminnassa?

8. Millaisena koet suhteesi lapsesi päiväkotiin?

9. Onko suhteesi muuttunut tämän vuoden aikana?

10. Millaisena koet suhteesi toisiin vanhempiin?

11. Mitä merkitystä toiminnassa mukana olemisella on sinulle itsellesi?

12. Mitä merkitystä toiminnassa mukana olemiselläsi on lapsellesi?

13. Muuta sanottavaa?

Kiitos vastauksistasi!

